

BOCA

Butlletí Oficial del Centre d'Adults Sant Carles

Octubre 2016
núm. **21**

SANTCARLESONTINYENT
CENTRE PÚBLIC DE FORMACIÓ DE PERSONES ADULTES

exemplar gratuït

BOCA (Butlletí Oficial del Centre d'Adults Sant Carles) núm.21, octubre 2016
Edita: Associació d'Alumnes del CPFPA Sant Carles
Direcció: Vicent Terol i Calabuig
Consell de redacció: Vicent Terol i Calabuig

Manuel Requena Collado
Rafael J. Carril Cháfer
Salvador Boix i Miret
Mª José Martínez López
Lourdes Penadés Torró
Josep Sanchis Carbonell
Teresa Micó Ferrero
Agustí Boix Moll
Desa Gregori Biosca
Rosana Belda Gandia
Ana Corrales Fernández

Reportatge gràfic: Cèsar Torró, Belén Grau, Yolanda Moreno,
Cecilia Calabuig i Agustí Boix
Disseny i maquetació: Agustí Boix
CPFPA Sant Carles, C/ Malians 53, 46870-Ontinyent
Tel. 962919225
www.fpaontinyent.com
c-e: 46019325@gva.es info@fpaontinyent.com
Dipòsit legal: V1754-2014
ISSN: 2386-3870
Impremta: Penadés y Ureña, S.L.

facebook.com/pages/CPFPA-Sant-Carles-Ontinyent

SUMARI

1.- Editorial	13.- Dia de la dona treballadora	34.- Fi de curs	62.- PAF
2.- 9 d'octubre	14.- Setmana cultural	38.- Col·laboracions	79.- Trobada d'escoles en valencià
6.- Acte inaugural	30.- 14a Trobada d'escoles de dansa	54.- Premi Sambori	80.- Carta d'una alumna
12.- Donació bust Gomis	32.- Omnipoliedre	60.- Estadístiques	

Teniu a les mans el núm. 21 de la revista BOCA. El Consell de redacció, que segueix creixent, ha cregut convenient fer com cada any, i elaborar una mena de memòria del que ha estat el curs 2015-2016. La idea és poder fer un agradable recorregut sobre el més destacat del curs passat i gaudir de la quantitat d'activitats que, entre tots, hem desenvolupat.

No obstant això, s'ha volgut ampliar la part de col·laboració -tant literària, com d'opinió o d'assaig- perquè la revista no només ha d'interessar els alumnes que van ser protagonistes el curs passat sinó els d'enguany i, fins i tot aquelles persones que s'interessen per la cultura i per l'activitat acadèmica del Centre Públic de Formació de Persones Adultes d'Ontinyent que, novament, amb més de 1.300 matrícules, torna a ser el centre amb més alumnes de la ciutat.

D'aquesta manera podreu veure alguns documents editats pel centre com els del 9 d'Octubre o els dedicats a l'any Ramon Llull i Josep Melcior Gomis, de qui per cert, cedirem a l'Ajuntament d'Ontinyent el bust que vam fer a l'escola. L'homenatge a les nostres alumnes més veteranes, que amb més de huitanta anys conviuen amb les de díhuit i són un exemple de lluita diària. Mitjançant els codis QR podreu visualitzar els vídeos de l'acte inaugural i del muntatge de l'Arbre de la ciència de Ramon Llull. Podreu gaudir de les col·laboracions del Taller de dansa valenciana i d'alguns alumnes, de tècnics de la casa com Josep Sanchis i fins i tot d'intel·lectuals i escriptors aliens com David Mira.

A més, oferim un estudi sociolingüístic sobre l'ús escrit, en l'àmbit no acadèmic, del castellà o del valencià per part dels usuaris del centre, i un estudi estadístic sobre el gènere del nostre alumnat per programes formatius, cicles i nivells. La novetat més destacada, que vam preparar el curs 15-16, com a oferta formativa per a aquest 16-17, ha estat l'aprovació de Sant Carles com a centre examinador del *Trinity College London*. No vull acabar però, sense remarcar-vos aquest objectiu tan important que el centre ha assolit com a resultat d'anys de treball per part de tothom. Em referisc als convenis de col·laboració que hem signat amb diferents entitats d'Ontinyent: amb Caixa Ontinyent de la mà de J. Francisco Sanfèlix, Cap de Negoci; amb el Cineclub Utiye de la mà del seu president Joan Enric Valiente; amb la Universitat de València - Campus d'Ontinyent a través del Director de Servei, José Cantó; i per últim, el susdit abans amb el Trinity College London de la mà de Sarah Kemp, la Chief Executive.

La revista, com podeu comprovar, ha fet un salt qualitatiu important. Ha augmentat la paginació i s'ha continuat amb la tasca de millorar el contingut. Confiem que siga del vostre gust i que ens servisca per a millorar tot el que fem.

Vicent Terol
 Director del CPFPA Sant Carles

9 d'octubre

1238-2015

777 anys

Jaume I,
el rei català
que va canviar
la història

GENERALITAT
VALENCIANA

SANT
DE FORA
PERSONE
© 2015

CARLES
MACIÓ DE
S. ADOLTES
N. 1917

 Ajuntament
Ontinyent
1917

***Dia
Nacional
del
País Valencià***

El 9 d'octubre, diada nacional del País Valencià, celebrem la fundació del Regne de València pel Rei Jaume I el 1238.

Mai abans de Jaume I el País Valencià havia estat unit políticament. De fet, el país que s'inventa Jaume I (si fa no fa, l'actual territori valencià), és la suma de diferents regnes musulmans (Taifes de Tortosa, València, Alponet, Dénia...); per això es considera Jaume I el fundador del Regne de València. És gràcies a Jaume I que som valencians.

1/ Què era el Regne de València? Era un estat que tenia lleis pròpies, moneda, la Generalitat, corts i altres institucions i formava part de la Confederació Catalanoaragonesa, un estat confederal on els diferents regnes compartien, com a cap d'estat el rei, unes corts i tenien com a llengua oficial principal el català. Aquest estat confederal fou ocupat militarment per les tropes castellanes i franceses de Felip V i incorporat a Castella entre el 1707 i el 1715.

2/ País Valencià o Comunitat Valenciana? Comunitat Valenciana és el nom que rep el règim d'autonomia que ens va concedir l'Estat Espanyol el 1982 i que no existia en època de Jaume I. En canvi el nom País Valencià, que tampoc existia en l'època de Jaume I, era utilitzat ja el 1699 (com podem comprovar en un text del frare Agustí Bella), i fa referència a la unitat política, cultural i territorial fundada per Jaume I que primer fou regne, després territori ocupat, després Regió de Valencia o Regió de Levante i posteriorment territori amb estatut d'autonomia. Podríem dir que som País Valencià i en canvi el regne, l'autonomia o la regió són estatus jurídics en els quals estem o hem estat.

3/ Diades simbòliques. En realitat, el 9 d'octubre i el 25 d'abril s'han pres com a dates simbòliques, però el Regne de València ni es fundà ni es dissolgué en eixes dates. El 9 d'octubre és sols el dia que Jaume I entrà a la ciutat de València (que s'havia rendit uns dies abans), però el regne no va existir fins que el rei decidí que seria un regne diferent de Catalunya i Aragó i li va donar lleis pròpies per primera vegada el 21 de març de 1239 a Xàtiva. El regne tampoc va ser dissolt el 25 d'abril de 1707 a la batalla d'Almansa ja que la lluita continuà, entre d'altres llocs, a Alcoi, Dénia, Alacant i Xàtiva, ciutat aquesta que el 17 de juny de 1707, una altra data simbòlica, Felip V ordenà cremar. Ordre que possiblement no començà a executar-se fins el 19 de juny el mateix dia que 307 anys després Felip VI va ser proclamat rei. I per fi, el 29 de juny de 1707, quan encara resistien Alcoi, Dénia i Alacant, i molts valencians a Catalunya, Felip V promulgà el Decret de Nova Planta o d'abolició del Regne de València.

Rafel Carril, professor del CPFPa Sant Carles

La Bandera d'Ontinyent

En la Crònica o Llibre dels Feits, Jaume I descriu l'emoció que el va ennuïegar en veure onejar per primera vegada, sobre les muralles de València, el seu estendard o ensenya reial: “Quan vim la nostra senyera sus la torre, descavalcam del cavall, e endreçam-nos vers orient, e ploram de nostres ulls, e besam la terra”. La Senyera a la qual es refereix el rei era la que els sarraïns empraren per a retre's, la mateixa que a hores d'ara -miracle dels segles demolidors- es conserva en l'Arxiu municipal de València: una tela on els moros pintaren quatre pals en vermell. Aquella ensenya reial amb les esmentades quatre barres de gules sobre camp d'or, es convertia en bandera de tots els territoris que passaven a incorporar-se a la corona, onejant en tots els castells de les poblacions conquerides per Jaume I.

Ontinyent, que des del primer moment va gaudir de la consideració de Vila Reial, i no feudal, tingué per distintiu o bandera la del propi rei, ço és, els quatre pals dinàstics, en oposició amb la d'aquelles localitats de dependència senyorial o eclesiàstica que tingueren senyeres distintes. La de les Viles Reials apareix ben definida en les pintures murals de l'anomenada Sala de Corts del Palau de la Generalitat, que serveixen de teló de fons al quadre on apareixen retratats els personatges que representen el braç reial o popular amb els noms de les viles i ciutats que gaudien d'aquest rang, les quals, d'aguna manera eren lliures o, si més no, més lliures del que llavors s'estilava. En totes aquelles pintures no apareix cap retall de color que no siga del de les dites quatre barres estrictes del rei amb el qual se sentien identificades aquestes poblacions.

És per això que les autoritats d'Ontinyent, en sessió celebrada el 10 d'abril de 1576, en la qual prengueren part el justícia, Miquel Geroni Urgellés, els jurats Matheu Garcia i Berthomeu Fonfrida, juntament amb altres membres del consell particular acordaren: “que's compre una altra bandera de camp ab les barres d'Aragó, ço es, groc i vermell, perque n'hi haja quatre tostemps que pareixerà als Magnífichs oficials que sia menester”. És a dir, que per a lluitar contra els enemics del Regne de València, les tropes d'Ontinyent feien onejar la bandera que com a Vila Reial els corresponia, o siga, la del rei: una senyera amb quatre pals rojos en camp d'or i, si de cas en faltava alguna, el consell municipal va encarregar quatre banderes quatribarrades. En redactar aquest acord, l'escrivà de la sala Jaume Joan Molina ens deixava sense proposar-s'ho un testimoni fidedigne de la vertadera identitat de la bandera d'Ontinyent.

Alfredo Bernabeu Galbis. Cronista oficial d'Ontinyent

9 d'octubre de 1238 - 9 d'octubre de 2015
777 anys de Poble Valencià

INAUGURACIÓ CURS ACADÈMIC 20152016

20 d'octubre Centre Cultural
19:00 h CAIXA ONTINYENT

Introducció:

Manolo Requena, professor del CPFPA

Parlaments:

Vicent Terol, Director del CPFPA

Jorge Rodríguez, Alcalde d'Ontinyent

ELIÇÓ INAUGURAL

a càrrec de

SR. JAUME FULLANA

Director General de Política Educativa
Conselleria d'Educació, Generalitat Valenciana

**POLÍTIQUES EDUCATIVES
PER A
L'ENSENYAMENT D'ADULTS**

**GENERALITAT
VALENCIANA**
CONSELLERIA D'EDUCACIÓ

CLOENDA

ACTUACIÓ

JAZZsom2

Vi d'honor

Dimarts 20 d'octubre de 2015

Sr. Director General, Jaume Fullana.

Sr. Director del Centre, Vicent Terol.

Claustre de professores i professors del centre.

Regidor d'Educació, Sr Òscar Borrell.

Regidores i regidors del nostre Ajuntament.

Alumnat

Representants dels diversos centres educatius i culturals.

Representants dels mitjans de comunicació.

Senyores i senyors,

Sigueu un curs més ben vingudes i ben vinguts a aquest Acte Inaugural del curs 2015-16.

Sembla mentida, però ja són 10 anys celebrant amb un acte com el de hui el començament de cada nou curs i enguany tornem a aquesta magnífica Sala d'Actes del Centre Cultural de Caixa Ontinyent, raó per la qual primerament volem agrair a Caixa Ontinyent haver-nos obert la portes de sa casa una vegada més.

Puc assegurar-los que aquest és un acte molt especial per a la direcció i per al professorat que preparem amb molt de treball i estima. I abans de començar amb els parlaments, volem oferir-los un audiovisual amb el que han estat aquests 10 anys.

El nostre és un centre que cada curs engega nous projectes, i un dels més important del curs passat va estar recuperar i condicionar el pati de la nostra escola, després de 25 anys d'haver estat perdut i mig ensorrat, i és allí on podran contemplar un banc decorat amb uns magnífics taulells ceràmics dissenyats per les nostres professores Rosario Palma i María Carballo i realitzats en el taller i per l'alumnat de ceràmica del nostre centre i és ací on podran llegir el que vam pensar que podia ser un bon lema per al nostre centre perquè arreplega les idees fonamentals del nostre projecte educatiu, és l'expressió llatina *Omnes Omnia Omnino*.

Són tres formes procedents de l'adjectiu llatí *omnis* -e, que vol dir "tot". La frase, doncs, expressa el següent diseg: "Que tothom (*omnes*) siga instruït en tot (*omnia*) i totalment (*omnino*)".

No és un text original nostre, l'autor n'és Comènius, un gramàtic, filòsof i pedagog que va viure entre els segles XVI i XVII en una Europa agitada per les persecucions i les guerres derivades de la Reforma i que es va interessar especialment per l'educació, ja que estava convençut, com nosaltres, que era el millor mitjà per a canviar el món i assolir una societat justa i pacífica. La seua erudició i els seus mètodes d'ensenyament li atorgaren tal fama que va ser convidat a diversos països europeus i és per això que la Unió Europea va donar el seu nom al programa creat en l'any 2002 per promoure la cooperació entre centres de diferents països i el coneixement de les diverses cultures i llengües europees.

Però quin és el sentit real de la frase, del nostre lema?

Moltes gràcies.

Resum de la conferència inaugural del curs 2015-16

Les polítiques educatives per a l'ensenyaments dels adults

Jaume Fullana Mestre

Director General de Política Educativa de la Generalitat Valenciana

Després d'un agraïment inicial i d'explicar la seua vinculació amb Escola Valenciana, amb la Coordinadora de la Vall d'Albaida i amb el CEIP Bonavista d'Ontinyent, va començar el seu parlament amb unes consideracions prèvies sobre el treball en equip que vol fer-se en aquesta nova etapa de la Conselleria d'Educació, sempre partint d'una anàlisi prèvia per arribar a una educació construïda entre tots i totes, amb un caràcter tècnic i pedagògic que estiga per damunt dels canvis de model polític. Va plantejar un pla d'actuació centrat en tres moments:

- 1- L'anàlisi prèvia dóna com a resultat, en molts casos, una escola encara desfassada en continguts i propostes pedagògiques, amb una manca de promoció de l'escola pública i en valencià i unes instal·lacions inadequades. També va destacar les retallades en equips humans i en recursos i un sistema d'avaluació massa competitiu.
- 2- El nou projecte ha de partir d'uns indicadors de qualitat, entre els quals destaca alguns que ha pogut comprovar, amb satisfacció, que són una realitat al CPFPA Sant Carles d'Ontinyent (més de 30 anys al servei de l'educació dels adults, més de 1300 persones matriculades en una magnífica oferta educativa reglada i no reglada i uns espais molt cuidats).
També va insistir a definir que el model d'escola ha de ser democràtica, oberta, participativa, innovadora, plurilingüe i compromesa amb l'entorn local i global.
- 3- Per tant cal repensar l'educació assumint cadascú les seues responsabilitats, amb grups de treball i amb una legislació educativa coherent.

Es va acomiadar amb unes paraules de Pablo Freire i amb uns versos que Carme Miquel va dedicar a Empar Granell, una estimada mestra a Ontinyent i un referent educatiu dins d'Escola Valenciana.

Donació del bust de Gomis a l'Ajuntament d'Ontinyent

C/ Maïans, 53. Ontinyent 46870
Tel. 962919225
Fax 962919226
46019325@gva.es
info@fpaontinyent.com
www.fpaontinyent.com

El *Centre Públic de Formació de Persones Adultes Sant Carles d'Ontinyent*, en sessió del Consell Escolar celebrada el 4 d'octubre de 2016 va acordar, per unanimitat dels seus membres, la cessió a l'Ajuntament d'Ontinyent (Regidoria de Cultura) del bust del músic ontinyentí Josep Melcior Gomis, realitzat a l'aula de ceràmica del CPFPA per la professora Rosario Palma, en commemoració del 225 aniversari del naixement de l'il·lustre ontinyentí i dintre de les activitats de l'*Any Gomis* que es van incloure en la Setmana Cultural del centre.

Aquesta cessió és en ús, així com indefinida, i es realitza per tal que el bust pugui ser contemplat en la Sala Gomis d'Ontinyent i amb una clara intenció de prosseguir col·laborant amb les institucions públiques en la defensa i la difusió del nostre patrimoni cultural.

Ontinyent, 25 d'octubre de 2016.

L'alcalde d'Ontinyent

El director del CPFPA

Jorge Rodríguez Gramage

Vicent Terol i Calabuig

Les nostres alumnes més veteranes, exemple de lluita i treball.

Francisca Ortuño Soler, 85 anys

María Morán Pastor, 80 anys

María Sanchis Soler, 89 anys

Rosario Soriano Calatayud, 86

Setmana 25 d'Abril

di25

Dia de les Llibertats Nacionals dels Valencians

10.30 h. - Aula OD1

Projecció sobre el 25 d'Abril.

ALMANSA 1707:
DE LA REVOLTA A LA REPRESSIÓ

17.00 h. - Pati del Centre

Exhibició de dansa valenciana. Gravació d'un DVD professional pel 25 aniversari del taller de dansa del CPFPA.

18.00 h. - Porta del CPFPA

Visita a la Vila.

A càrrec del professor **Rafel Carril**

20.00 h. - Aula OD1

Projecció sobre el 25 d'Abril.

dt26

Dia de Ramon Llull

11.30 h. - Pati del Centre

Col·locació de la tela pintada de Llull. Obra de **Maria Carballo**, professora del CPFPA Sant Carles.

18.00 h. - Pati del Centre

Inauguració de l'escultura: "Arbre de la Ciència, de Ramon Llull". Escultura col·lectiva dirigida pel professor del Centre **Cesc Biosca**. Cada grup - classe hi penjarà un detall referent a l'obra lul·liana.

Codi QR
Muntatge de «l'Arbre de la
ciència de Ramon Llull»

dc27

Dia de llibres i passejos.

9.00 h. - Porta del CPFPA Sant Carles.

Excursió al Barranc dels Tarongers.

Tornada: 13.30 h. aprox.

Guia: **Josep Sanchis**. Tècnic del CAL.

Porteu esmorzar, aigua i calcer adient.

18.00 h. - Pati del Centre

Fira del Llibre.

19.00 h. - Pati del CPFPA Sant Carles

Presentació del llibre *El metge del Rei*. A càrrec de l'autor, **Joan Olivares**.

dj28

Dia de Gomis

10.00 h.

Porta del CPFPA

Visita a la Vila.

A càrrec del professor **Rafel Carril**.

18.30 h.

Col·locació de tela pintada de Gomis.

Obra de **Maria Carballo**, professora del CPFPA Sant Carles.

Pati del Centre.

Col·locació de partitura gegant. Obra de **Rosario Palma**, professora del CPFPA Sant Carles.

Façana principal del Centre.

19.30 h.

Aula OD1

Conferència: *Gomis i la tradició musical a Ontinyent*. A càrrec de **Manolo Requena**, professor del CPFPA Sant Carles.

20.30 h.

Pati del Centre

Presentació del bust de Gomis. Obra de **Rosario Palma**, professora del CPFPA Sant Carles.

Programa cultural

CPFPA Sant Carles. Ontinyent.

2016

Commemoració de l'any Ramon Llull

L'any 2001 amb el descobriment dels manuscrits perduts *Arts notandi*, *Arts electionis* i *Alia ars electionis*, Llull va ser reconegut com el **descobridor de la Paradoxa de Condorcet**. El mètode de Condorcet és un sistema de votació per a elegir una persona entre un grup de candidats. Els votants ordenen de major a menor preferència els candidats. El nom ve del seu inventor, matemàtic i filòsof del segle XVII. Ramon Llull dissenyà un mètode, en 1299, que compleix el criteri de Condorcet, però estava basat en un procediment iteratiu, en comptes de marcar la preferència dels candidats en una papereta.

Viatger incansable per Europa i pel Nord d'Àfrica. Va trobar una vida llurada a la causa de la fe i de l'Església, sense que fos un clergue i sense tenir estudis reglats. Ramon Llull va ser un autodidacte, un home extraordinari, amauzat, que va suportar estar empresonat, colpejat i ferit. Treballà intensament perquè l'Església s'interessara pel bé públic. Aquest objectiu el va perseguir fins a la seua mort tal i com ell mateix afirma a la seua obra, *El fantàstic* (1311) escrita cinc anys abans de morir.

Il·lustració pròpia a partir de textos de Maria Carme Roca, Alexandre Fàbregas, Rafael Carll, Eusebi Colomer, et al.

Els òrgans de govern del CPFA Sant Carles han aprovat en aquest curs 2015-2016 celebrar l'any Llull. A més d'aquest díptic divulgatiu en valencià i en les llengües estrangeres que s'ensenyen a l'escola, s'han preparat activitats que s'hi treballaran a les programacions d'aula dels diferents departaments i una sèrie d'activitats artístiques en què participaran el professorat i l'alumnat que ho desitge. En concret per a la **Semana cultural "25 d'abril"**, que el centre organitza cada curs, i sota la direcció del professor Cesa Blasco i de les professores Rosario Palma i Maria Carballe, s'hi pintaran unes teles i s'hi construirà una escultura avantguardista afusiva a l'arbre de la ciència de Ramon Llull, on cada grup-classe podrà dipositar una peça ceràmica amb referències del nostre geni universal.

Ramon Llull, un mestre universal

CENTRE PÚBLIC
SANT CARLES
DE FORMACIÓ DE
PERSONES ADULTES
ONITIA ENT

Curs 2015-2016
ANY LLULL

Figura i obra de Ramon Llull en el 700 aniversari de la seua mort

Enguany se celebra el **7è centenari de la mort de l'insigne Ramon Lull i Erill** (Palma de Mallorca, 1232-1316), un dels màxims exponents de la cultura i del pensament d'Europa.

Lull, un català de Mallorca, com a ell li agradava anomenar-se, fou un saví polifacètic: filòsof, escriptor, místic, "magister", matemàtic, missioner, viatger, visionari, interlocutor, cabalista... que revolucionà i innovà els camps del saber. Fill d'un cavaller de la petita noblesa, una família originària de Barcelona, el seu veritable cognom era Amat, Lull era el sobrenom, però s'hi acabà imposant.

Malgrat la seua importància, encara no és prou conegut. La figura del místic, de l'home religiós que volia convertir tothom sovint ha amagat l'estat laic. Vinculat a la família reial, l'any 1257 es va casar amb Blanca Picany i van tenir dos fills. Aquells van ser anys de desordre emocional per a Lull, que encara que estava casat va ser un cortesà faldiller. La tradició creà la llegenda sobre els seus afers amorosos, en la qual és contat que es va enamorar apassionadament d'una genovesa i que la va seguir fins al punt d'entrar a cavall en una església. Ella, per aturar la seua gosadia li mostrà un plà cancerós. Això li va fer comprendre la codicietat de la bellesa i la desmesura dels seus afanys. Llegenda a banda, ell mateix confessà la seua conducta disbaudada al començament de *Lo desconsort*:

Quan fui gran e sentí del món sa vanitat,
comencé a far mal e entré en pecat,
oblidant Déu gloriós, siguent camallat...

Amb poc més de 30 anys, però, **experimentà una profunda transformació i penediment** quan se li va aparèixer Jesucrist cinc vegades consecutives, fet que continuà relatant a *Lo desconsort*: "Masplac a Jesucrist, per sa gran pietat, Que's presentà a mi cinc vels crucifiat". A partir d'ací, va ser quan va deixar la família i el món dels negocis en què havia estat educat i es convertí en un seguidor de Crist, en un acèrrim defensor del cristianisme sense apartar-se del món que volia transformar. Per portar a terme el seu objectiu de conversió va **crear un centre per aprendre llengües**, les de les tres religions del llibre, bàsicament,

Sabia posar-se a la pell dels altres. Per aquest motiu, va aprendre llengües, les va parlar i les va escriure. Era un gran comunicador que **va perseguir la falsedat d'alguns dels gestors que tenien càrrecs públics i/o eclesíastics**, va lluitar contra la gran impostura i va comparar el cap polític d'un estat amb la gestió del Déu just.

Lull va obtenir el magisteri en Arts a París l'any 1268: no podia aspirar al de teologia perquè estava casat. Volia demostrar a les altres cultures i religions, les veritats i valors cristians, a través de la raó, però finalment **desenvolupà un sistema filosòfic intercultural que anava més enllà del cristianisme i les altres religions de l'època**.

De fet, l'inquisidor Nicolau Eimeric trobà més de 100 heretgies en els textos lul·lians, cosa que provocà la persecució de Lull i que mai fóra canonitzat. Malgrat tot, va tenir seguidors com Cristòfor Colom o Luis Villoa.

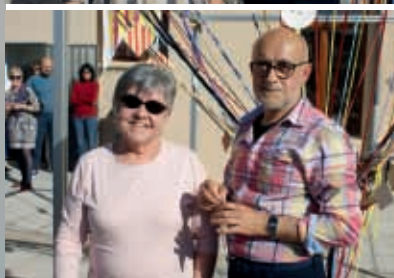

El sistema filosòfic que Lull creà es denomina **Art**. Aquest sistema integrava religió, filosofia, ciència, moral i ordre social. Al marge de la finalitat religiosa que perseguia Lull, l'*Art* lul·liana és una ciència de les ciències al servei del coneixement. Està considerat com el **precursor de la lògica matemàtica que va permetre el desenvolupament de la informàtica** al segle XX, ja que era un mètode de càlcul lògic que es va avançar quatre segles a l'*Art Combinatòria del Ròsai* i matemàtic alemany Gottfried Wilhelm Leibniz.

Autor d'una obra immensa: **va escriure més de dues-centes setanta obres, en llatí, en català i en àrab**, que ell mateix es va encarregar de fer traduir (a l'occità, al francès i al llatí), de fer copiar i de difondre arreu de l'Europa Occidental. Actualment, conservem 240 obres, d'entre les quals, literàriament, es poden destacar: *El llibre de contemplació en Déu*, obra fonamental i immensa que ocupa set volums en l'edició moderna; va ser la primera en prosa que va escriure, i ha va fer en àrab. La redacció original no s'ha conservat, però tenim la traducció al català que va fer el mateix Lull i que després va fer traduir al llatí perquè l'obra tingués la màxima difusió possible. Segueixen: *el Llibre de l'orde de cavalleria*, *el Blanquerna*, *Félix* o *Llibre de les meravelles*, *el Llibre de Sancta Maria*, *l'Arbre de ciència*, *l'Arbre de filosofia d'amor*...

"**Creador del català literari**. Els llibres més populars són *Llibre d'Amich e Amat* (part del *Blanquerna*), un text al·legòric i místic que ens parla de la relació entre l'Amich, l'home que contempla, i l'Amat, la part espiritual i transcendent. És un seguit d'atorismes, un per a cada dia de l'any tot i que no en conté exactament tres-cents setanta-cinc. I el *Llibre de les bèsties* (part del *Félix*), obra que critica els costums humans a través d'una fàula. Es tracta de **medicina i astronomia** que va escriure en català també foren molt influents en l'època i contribuïren al desenvolupament de la ciència a la Confederació Catalanoaragonesa, de la qual formava part el Regne de València.

ARBRE DE LA CIÈNCIA DE RAMON LLULL

Obra col·lectiva de la comunitat educativa del CPFPa Sant Carles, dirigida per Cesc Biosca sobre una idea original de Maria Carballo i Agustí Boix.

Cub d'alumini de 2x2x2 metres. Maroma de pita i corda policromada de cotó i acrílic, més peces ceràmiques, de tela, de vinil...

Josep Melcior Gomis, il·lustre músic d'Ontinyent

CENTRE PÚBLIC
SANT CARLES
DE FORMACIÓ DE
PERSONES ADULTES
ONTINYENT

Curs 2015-2016
ANY GOMIS

L'Ajuntament d'Ontinyent, en sessió plenària dels 5 de desembre de 2015, per unanimitat, va declarar l'any 2016 *Any Gomis* en commemoració del 225 aniversari del naixement de l'il·lustre músic ontinyentí.

Josep Melcior Gomis va nèixer el dia de Reis de 1791. És el nostre músic més universalment conegut. Encara que en la seua família no hi havia antecedents de vocació, tal vegada la llavor que deixaren els beneficiats en l'Església de Santa Maria va ser la que hi va fer germinar la seua afició per la música i en el seu orgue on va escoltar els primers acords musicals. Als 9 anys entra com a infantet en la catedral de València, com a deixeble predilecte de José Pons. En l'adolescència, deixa el cor i comença a escriure cançons populars de les quals es considera una de les primeres la *Cançó a uns ulls verds*. Als 19 anys escriu la primera antífona, *In Caena Domini*. Als 21 anys, compon la primera marxa militar com a director de la banda d'un regiment d'artilleria de València. Poc després, se'n va a Madrid i compon el primer himne patriòtic, allí és nomenat director de la banda de música de la Milícia Nacional. En 1820 compon l'*Himne de Riego* i per motius polítics s'ha d'exiliar a França, on va compondre cançons populars franceses, italianes i angleses i un mètode de solfeig. En 1823 va a Londres des d'on torna a París, on farà amistat amb Berlioz, Rossini, Boldieu, Cherubini, Martínez de la Rosa... Allí compon diverses òperes, entre les quals són les més conegudes *Le Revenant*, *Le Diable a Séville*, *La damné*, *Le portefaix* etc.

Va morir a la capital francesa d'una tisi laringea per l'estiu de 1836, els seus funerals van ser celebrats en l'església de Notre Dame de Lorette i va ser soterrat en el cementeri de Montmartre dins de la millor tradició romàntica. El Govern francès el va condecorar amb la *Legió d'Honor*.

El CPFPA Sant Carles d'Ontinyent s'ha adherit a aquesta commemoració amb l'aprovació del Consell escolar i del Claustre de professors. Raó per la qual inclourà una conferència, un mural amb una partitura, la realització d'un bust, l'edició d'un díptic explicatiu de

la figura i l'obra del músic, i un dibuix de grans dimensions que s'exposarà juntament al de Ramon Llull. Activitats totes, dintre de la programació cultural del mes d'abril.

GOMIS i la tradició musical a Ontinyent

La figura de Josep Melcior Gomis està incardinada en la tradició musical que la vila d'Ontinyent va tindre des que començarà la Capella de música de Santa Maria a mitjans del s. XVI, amb organistes com Nofre Llança (pare i fill) i mestres de capella com Francisco Morales Pastor, Onofre Guinovart Escrivá, Onofre Penalva, José Casanova i Antonio Soriano, tots ells anteriors a l'il·lustre ontinyentí. També trobem altres músics i mestres posteriors com José Mir, Miguel Galiana Folqués, Francisco de Paula Bonastre Oltra, Leopoldo Bonastre Mir, Enrique Casanova Calatayud, Pascual Solivares Ferrer, Vicente Meseguer, Higinio Benito Franco, Justo Bellver Tormo i Juan Belda Pastor.

Però no sols aquesta Capella, en la qual de menut va rebre la primera instrucció musical, va deixar una important empremta en el nostre músic més internacional, sinó que a bon segur figures com el compositor Vicent Rodríguez Monllor (Ontinyent, 1690-1760) també són una part fonamental d'una tradició musical que marca l'esdevenir cultural d'una ciutat molt vinculada a la música.

Després de la mort de Gomis, són altres els hereus d'aquesta tradició en qui, de segur, va influir la figura de Gomis i entre els quals cal destacar: el compositor José María Úbeda Montés (1839-1909), el violinista Quintín Matas i Orts (1857-1833), el compositor de sarsueles Juan Bautista Vert Carbonell (1890-1931), Rafael Martínez Valls (1868-1946) o el mestre José María Ferrero Pastor (1926-1987), autor de les composicions per a la festa dels Moros i Cristians.

I també els organistes i mestres de capella de l'església de Sant Carles entre 1878 i 1936 com Francisco Ureña Cañete, Ladislao Esteve Montés, Daniel Silvaje Peralta, Juan Miquel Lluch i José María Martínez Galbis, o els organistes i directors del cor del Col·legi La Concepción des de 1894, com ara el P. Antonio Guastavino, P. David Pineda, P. Joaquín Abad o el fill predilecte d'Ontinyent P. Vicente Pérez-Jorge en són una bona mostra d'aquesta tradició musical que a hores d'ara continua sent una realitat amb joves compositors, musicòlegs i instrumentistes que duen el nom d'Ontinyent arreu del món com en el seu moment ho va fer Josep Melcior Gomis.

Text del panell i del catàleg *Gomis, les ciutats del músic*. 2016 Any Gomis.
225 anys del naixement de Josep Melcior Gomis

Manolo Requena Collado

Excursió al barranc dels Tarongers

L'eixida es fa des del centre. Pel Llombo camí de la casa de l'Alba fem la baixada cap al Pou Clar. Caminem pel costat de la carretera fins l'entrador del barranc. És ací on podem admirar les impactants restes de la presa medieval sobre la qual circulava l'antiga carretera.

Arribem a la Font del barranc i aprofitem per agafar forces amb un petit esmorzar. Davant tenim el Molí de Toríbio, el primer del barranc, utilitzat actualment com a magatzem. Ens endinsem cap a un gran meandre encaixat, baix del qual trobem el molí de Patiràs. Veiem les restes de les conduccions d'aigua que anaven a moure la primitiva roda i de la turbina utilitzada posteriorment.

Passarem per l'assut i la fàbrica de llum de Lluna que donava electricitat a les fàbriques de Bogairent. Després d'una pujada pel camí ens desviem per veure el molí dels Julians, al fons del barranc. Són les restes d'un molí gran que comptava amb ermita.

Després baixem al molí dels Beneitos, un molí molt gran, i arribem al molí de Pep Joan, cada vegada més ensorrat, amb restes de la gran roda que el movia.

La tornada serà pel mateix camí. Geològicament el barranc talla transversalment un plec en anticlinal que pertany a les últimes unitats del prebètic, que acaba a la serra Grossa i el riu Canyoles.

La Vila és el nom que rep el nucli urbà antic d'Ontinyent. Aquest coincidia amb el recinte emmurallat d'època islàmica que després es va mantindre en època cristiana.

Ontinyent, en ser un nucli important del Regne de València que feia frontera amb Castella, es va considerar vila reial, la qual cosa implicava gaudir de certs privilegis i no estar sota jurisdicció de cap senyor feudal, sinó del rei; arran d'això, se li deia «Vila d'Ontinyent».

Des del segle XVI els assentaments extramurs van creixent i el nucli emmurallat originari es converteix en un barri. La denominació de «la Vila» doncs, resta com a fòssil toponímic, que denominava la part on estaven les institucions de l'antiga Vila en lloc de tota la població. En la ruta que fem tots els anys solem visitar, el Pont Vell, les muralles, les portes i torres que queden, el Palau de la Vila, l'església de Santa Maria, la plaça de Sant Roc o la jueria entre d'altres indrets.

En aquesta novel·la, Premi Enric Valor, Joan Olivares recrea un moment clau de la nostra història a través de la mirada sàvia d'un dels seus protagonistes. Un metge que dubta i estima, que valora la llibertat de pensament per damunt de tot i que, precisament per això, patirà amb cruïda l'embat de la intransigència.

14a Trobada d'Escoles de Dansa Valenciana

COL·LABOREM:
ADRIÀ GARCIA
CONTINENT

ORGANITZA: Taller de Dansa Valenciana del CFFPA Sant Carles

dissabte, 14 de maig de 2016

17.30 Porta CFFPA Sant Carles
18.00 Plaça Sant Domingo

CENTRE PÚBLIC
SANT CARLES
DE FORMACIÓ DE
PERSONES ADULTES
D'ENTORN

Cercavila amb la geganta del CPFPA Sant Carles, la *Dona d'aigua* i amb els cabets l'*Home del sac* i l'*Home dels nassos*, des del centre fins a la Plaça de Sant Domingo, acompanyats de la colla de xirimiters.

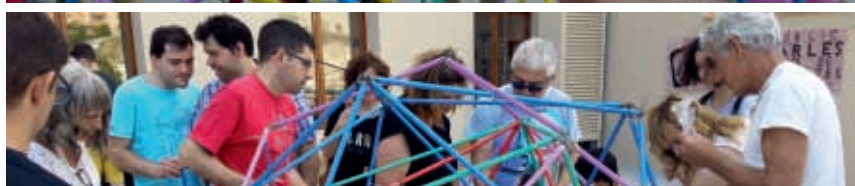
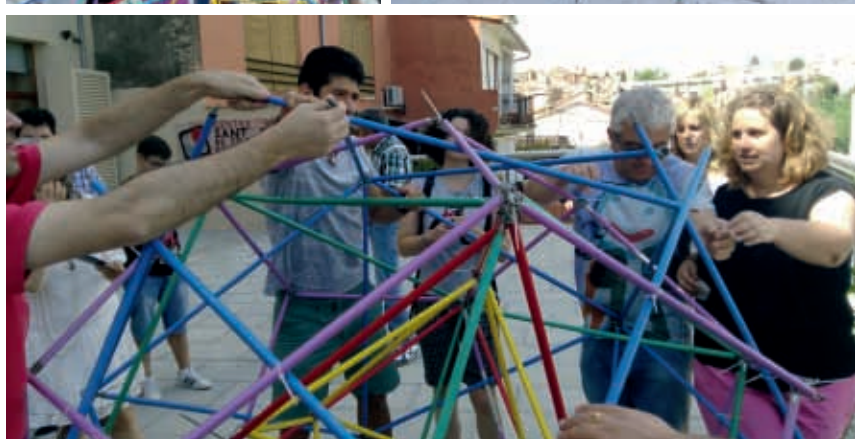
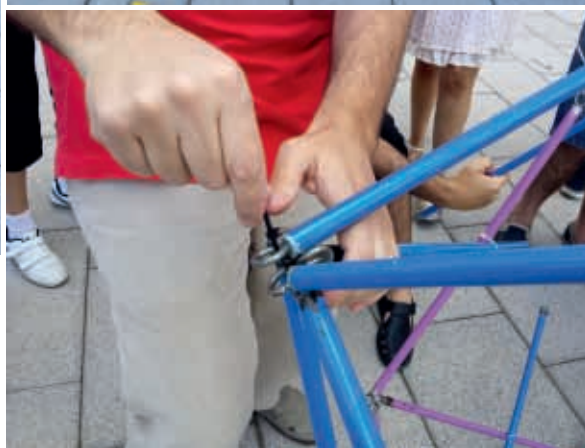
En entrar a la plaça, el taller de Dansa Valenciana del CPFPA Sant Carles ballà el Copeo d'Ontinyent.

Ordre de les actuacions

1r. Escola de Dansa Valenciana del CEAM d'Ontinyent	Xotis brincat Fandango d'Aiora
2n. Escola de Dansa Valenciana de Cocentaina	Bolero de l'Alcudia U de Carcaixent
3r. Escola de Dansa Valenciana Amics de les Muntanyes d'Ibi	El Trompot La Jota del Raconet
4t. Escola de Dansa Valenciana "La Vall" d'Albaida	Dotze i U de Canals Jota de la Torre de les Maçanes
5é. Escola de Dansa Valenciana de Quatretonda	Bolero Pla Jotica de Cofrents
6é. Escola de Dansa Valenciana "El Romeral" d'Alcoi	Malaguenya de Mutxamel Jota de Vinaròs
7é. Escola de Dansa Valenciana "L'Antiga de Campanar" de València	Bolero de Castelló Bolero Campo Arcis
8é. Escola de Dansa Valenciana "El Revol" de l'Olleria	Velatori de Tabernes Fandango de Tres
9é. Escola de Dansa Valenciana "Les Comarques"	Bolero Pla Penalva Jota de Nadal
10é. Escola de Dansa Valenciana "La Dulzura" d'Ibi	Joteta enganyà Malaguenya de Castalla
11é. Escola de Dansa Valenciana CPFPA Sant Carles	L'U de la Pobla Jota de les Useres

Per finalitzar, tots junts van ballar la Jota d'Ontinyent

Sota la direcció de Gregori García, professor de matemàtiques del centre, alumnes de tots els cursos van anar unint les peces (pals metàl·lics units amb brides). I el resultat és aquest:

Festa fi de curs

CENTRE PÚBLIC
SANT CARLES
DE FORMACIÓ DE
PERSONES ADULTES
CENTRE DE FORMACIÓ

Exhibició de tallers
Presentació del poemari *Deliri* per a set nous de Raül Fusterà
Presentació de la *Guia d'activitats 2016-2017*
Supar i concert

dijous 16 de juny

des de les 18.00 h. exhibició de tallers

21.00 h. supar

22.00 h. concert

El tiquet inclou la beguda i la picada
Cal presentar el tiquet per seure a taula

Venda de tiquets a Secretaria
últim dia: 9 de juny

Concert

Teloner: Arrop'n'Roll

Deliri

CAMPANYA DE NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA «MILLOREM EL LLENGUATGE».

En record i homenatge al gramàtic i escriptor Enric Valor (1911-2000), l'AMPA del CEIP «Lluís Vives» d'Ontinyent primer i el Centre Públic de Formació de Persones Adultes (CPFPA) «Sant Carles» d'Ontinyent després, mamprenen la campanya «Millorem el llenguatge», acció de normalització lingüística que s'afegia a altres campanyes semblants, com ara el cèlebre «Cal dir» que va començar fa anys i panys el CEIP Carmelo Ripoll (amb la col·laboració de l'Oficina de Promoció i Ús del Valencià de l'Ajuntament d'Ontinyent), i la campanya «Parlem bé!», consistent, com en el cas del Carmelo Ripoll, en cartolines de colorins retolades («No es diu..., cal dir...»). Cartells que els professors del CEIP Martínez Valls lliuraven periòdicament als alumnes perquè els penjaren en les portes de les botigues i aparadors d'Ontinyent. Això pel que fa a l'àmbit escolar de la nostra ciutat.

La campanya del Martínez Valls coincidia, si més no quant al nom, amb les lliçons de valencià que va engegar en *Jornada* el gramàtic i escriptor castallut entre els anys 1962 i 1964:

«Les “Lecciones de valenciano. *Parlem bé*” començaren a publicar-se en les pàgines de *Jornada* l'11 de novembre del 1962 i finalitzaren el 9 de gener del 1964. En total s'hi publicaren 176 fitxes, redactades totalment en valencià, la primera de les quals anava encapçalada per unes paraules inicials elaborades per la direcció del periòdic, a manera de justificació de tan atrevida iniciativa, emmarcant-la amb un to oficialista, de treball sobre el “acervo cultural de España”, amb la idea de fer front a qualsevol crítica que pogueren rebre, no tant dels lectors del periòdic sinó de les mateixes autoritats del règim franquista» («“Parlem bé”, d'Enric Valor (I)», de Josep Daniel Climent).

Climent ens informa a més que «Enric Valor també divulgà les lliçons gramaticals de “Parlem bé” a través de la ràdio. No hi ha dubte que fou una experiència pionera en l'ensenyament del valencià, molt anterior al programa fundat per Vicent Pitarch a Vila-real, *Nosaltres els valencians*, el 1969, i al mític *De dalt a baix*, dirigit per Amadeu Fabregat el 1974 [presentat després per Toni Mestre], i que recorda la protagonitzada per Valor mateix a Alacant durant la Segona República, on s'encarregà d'un programa radiofònic en valencià en Radio Alicante, “Parla ara”, que s'emetia tots els dimecres i dissabtes durant mitja hora» («“Parlem bé”, d'Enric Valor (II)», de Josep Daniel Climent).

Tocant a la tasca de normalització lingüística municipal, volem ressaltar que tècnics lingüístics, mestres i professors de molts pobles valencians (Almassora, la Pobla de Vallbona, Alginet, Benicàssim amb «No calques la llengua»...) estan explicant al carrer i en les aules la necessitat d'emprar amb propietat les nostres paraules i deixar de banda els barbarismes que com a mosques *embruten* la nostra parla. Darrerament, fent piulades o tuits i penjant missatges curts en les xarxes socials, com els que nosaltres penjarem partint de l'activitat de l'AMPA i del CPFPA: «Millorem el llenguatge». Tot «en un bell en sec», cinc monosíl·labs valorians que signifiquen de sobte, de manera ràpida i, en el cas de Valor, gens brusca, sinó suau i meditada.

Cal seguir també amb molt d'interés, entre altres, *RodaMots*, *InfoMigjorn* i el compte de facebook <https://www.facebook.com/groups/dialectesdelcatala/?fref=ts>

Recordem altres campanyes del mateix estil però d'abast més general, com ara: «Tenim paraula», una iniciativa de les universitats valencianes (UPV, UV, UA i UJI), microespai que emetia InfoTV.

A nosaltres, cada setmana, «Millorem el llenguatge», títol d'un dels llibres bàsics de reflexió lingüística d'Enric Valor, l'home de les paraules i les rondalles, ple de matisos i mestre en la correcció lingüística i d'estil, ens servirà d'excusa per a penjar en les aules del CPFFA i en les xarxes socials, concretament en *facebook*, una paraula o expressió que solem usar malament, seguida de la solució que, d'acord amb el gramàtic de Castalla i de l'autoritat que dóna el valencià ben parlat, caldria emprar de manera adequada, correcta, genuïna, tant en l'àmbit oral com en l'escrit.

Amb quasi totes les alarmes enceses per tant, inaugurem el nostre portal, «Millorem el llenguatge», amb el castellaníssim castíssim «*buenas*», forma ben forana i tanmateix endinsada en les arrels lèxiques del valencià que està substituint, increïblement, impensablement només uns anys arrere, en el país del saludable «bon dia», les nostres fórmules tradicionals de salutació.

Cosa tan òbvia, bé ho explica Núria Puyuelo:

«Per salutar, *hola* és la forma més estesa, al costat de les salutacions que fan referència a les parts del dia (*bon dia*, *bona tarda* [vesprada; bon dia mentre és de dia], *bona nit*). En desús han caigut altres formes tradicionals de salutar com *Déu vos guard* o à *Maria* (provinent d'*Ave Maria* [Puríssima]). En concret, à *Maria* es feia servir quan s'entrava en una botiga, o en una casa, per cridar l'atenció del botiguer o de la gent que hi havia a casa» (article titulat «Fins ara», *InfoMigjorn*, revista digital sobre llengua catalana. Butlletí número 964, dijous 13/03/2014).

Josep Sanchis Carbonell

Tècnic del CAL del CPFFA «Sant Carles»

MILLOREM EL LLENGUATGE

1

NO ES DIU

BUENAS

(tampoc “Bones”)

CAL DIR

**HOLA,
BON DIA, BONA VESPRADA, BONA NIT**

**CAL-CPFFA “SANT CARLES”
ONTINYENT**

LA DISCUSION.

EDICION DE LA MAÑANA.	PUNTOS DE SUSCRIPCION. MADRID: ADMINISTRACION DE ESTE PERIODICO, CARRERA DE SAN GERMÁN NÚMERO 41. PLAZA PRINCIPAL (EN- FRENTE DE URSUA, CALLE MAYOR: DUEÑA, CALLE DEL BO- RRIQUEÑO, NÚMERO 2); A. BAR MARIU, 1001; LUGARDO LÓPEZ, CARRER - PARÍS, 15, 16 Y 17 BOUTEILLER.	SABADO 25 DE ABRIL DE 1857.	PRECIOS DE SUSCRIPCION. EN PROVINCIAS. Por un trimestre, 55 reales. SE SEMESTRE 100; Y AÑO 180 reales. En el extranjero y Ultramar. Por un trimestre 60 reales; por un semestre 120; y por un año 200.	AÑO II.—NÚMERO 245.
-----------------------	--	------------------------------------	--	----------------------------

Un convento menos. Se ha desplomado en Onteniente parte del edificio-convento que fué de jesuitas y luego sirvió para escuelas de instruccion primaria y cuartel de la Guardia civil: se atribuye su caída á las aguas, y segun algunos, á consecuencia de un temblor de tierra. Serian las cuatro de la mañana del dia 4, cuando una explosion y ruido espantoso consternó á los vecinos, que asustados unos salian á la calle, otros á los balcones, preguntándose mutuamente la causa de aquel ruido. Como dicho local domina por su gran elevacion las casas de enfrente, al caer hizo grande estrago en ellas; el médico D. José Cisternes se salvó milagrosamente: solo quedó libre el sitio ocupado por su cama, y al despertarse se encontró rodeado de ruinas y hundimientos, por los que tuvo que saltar para salir. Felizmente no ha habido ninguna desgracia que deplorar.

La premsa escrita, en alguns moments únic testimoni de tot allò que ha esdevingut al llarg del temps, ens sorprén amb notícies com aquesta, referida a l'edifici de la nostra escola. Crida l'atenció que un succés com aquest aparega en la premsa estatal, cosa que pot fer pensar en la importància que va tindre en aquell moment. A més, són curiosos els detalls amb què ens descriu el fet, el lloc i les conseqüències. No deixa de ser un més d'eixos fragments de la nostra història quotidiana, que en definitiva és la més íntima, però no la menys important.

Per entendre un poc millor aquesta notícia contextualitzarem primerament el mitjà en el qual es va publicar i també els aspectes fonamentals de la vida de l'Ontinyent de mitjans del s. XIX.

Com hem assenyalat, ens pot sorprendre que fóra publicada el 25 d'abril de 1857 al periòdic d'àmbit estatal *La Discusión*, un diari fundat i dirigit pel polític José María Rivero (1814-1878), qui des de 1851 presidia el Partit Democràtic. A la publicació s'integraran com a redactors, col·laboradors i articulistes els principals intel·lectuals, polítics i periodistes de la

primera generació de demòcrates i republicans espanyols, entre d'altres Emilio Castelar, Estanislao Figueras, Cristino Martos, Nemesio Fernández Cuesta, Eusebio Blasco, Pedro Antonio d'Alarcón, Manuel Zorrilla, Eduardo Chao, Vicente Romero Girón, Carolina Coronat, Francisco Flores García i Roberto Robert. Amb edicions de matí i vesprada i de províncies i la publicació d'alguns suplementes esporàdics, i sense aparèixer els dilluns, *La Discusión* s'havia convertit en el primer periòdic de referència a Espanya, amb gran circulació i prestigi. De gran format i estructurat en seccions, incloïa l'editorial diari i els articles de fons de caràcter polític i doctrinal, revista de premsa, crònica parlamentària, notícies de l'estranger i de províncies, que seran elaborades a partir de despatxos telegràfics, fulletó amb novel·les de tall històric i polític, cotitzacions de les borses, observacions meteorològiques, notícies d'abast, espectacles i, al final, una abundant i vistosa publicitat comercial. Arribarà a tenir impremta pròpia i empresa editorial i es publicarà des del 2 de març de 1856 fins a l'11 de novembre de 1887.

Però, en centrar-nos en la notícia referida a la nostra escola i a Ontinyent, ens situem exactament en el dissabte 4 d'abril de 1857, aquell any vespra de Diumenge de Rams.

Per contextualitzar el moment del fet, des del vessant històric, cal assenyalar que la dècada començava amb l'experiència progressista del Bienni Liberal; trobem al nostre il·lustre paísà Luis Mayans Enríquez de Navarra al Parlament i a d'altres ontinyentins importants com van ser Enrique Puigmoltó Mayans, de brillant carrera militar, i Vicente María Reguera de la Encina, segon baró de Santa Bàrbara, regidor perpetu del nostre ajuntament i Alcalde de València entre 1850-51. Pel que fa als aspectes geogràfics i econòmics, el cens de població d'aquell mateix any del fet xifra en 10.489 el total d'habitants i es parla d'una natalitat del 45 per mil que fa créixer una població que no augmenta perquè emigra. S'havia instal·lat ja l'enllumenat nocturn amb fanals d'oli i metxa i hi va haver, gràcies a la influència del ministre Mayans i dels seus interessos, un primer intent de veure passar el tren per la que finalment serà la nostra estació en l'any 1894. Ens trobem amb una ciutat, l'economia de la qual estava basada en l'agricultura, i que, malgrat la seua riquesa, patia moments d'escassetat sobretot en perdre's les collites per les habituals pluges torrencials (com les que relata el fet de la nostra notícia), les nevades, les gelades i la sequera. La indústria tèxtil es trobava estancada i en retrocés respecte al començament del s. XIX i està documentada la presència de cinc fàbriques de drap, centrades en la producció de mantes; un altre sector important va ser el paper que, a mitjan segle, comptava amb huit fàbriques. Respecte a l'urbanisme i les comunicacions se sap que, en aquest moment, s'enderrocaren els antics portals de S. Francesc, molt a prop de la nostra escola al costat de l'actual església de Sant Francesc, el de les Monges, el de l'Ermitema i el de S. Jaume i que la situació era deficient com, curiosament, reconeixia un informe del mateix 1857: "Parece increíble que en el año 57 del s. XIX, se encuentre en tal mal estado el único camino que hay a la capital y en particular el tramo que va desde la villa al puerto de Ollería".

Aquesta és la nostra història i pensem que és important fer-la conèixer.

Manolo Requena Collado. Professor del CPFPA Sant Carles.

Bibliografia:

- <http://hemerotecadigital.bne.es/>
- *Història bàsica d'Ontinyent*. Diversos autors. Col·lecció Textos Bàsics. Núm VII. Servei de Publicacions de l'Ajuntament d'Ontinyent. Cap IV. Josep Gandía

David Mira Gramage

cap a mitjan segle XVIII: dispersió interna i externa,

(...)

*"La constància
és la memòria, un deix de crostes
d'arbres de bosc,
una fortor de panís,
com l'escorça despullada dels arbres"...*

JOSEP SANCHIS CARBONELL

(...)

*"Tenim la raó
contra bords i lladres
el meu poble i jo.*

*Salvèvem els mots
de la nostra llengua
el meu poble i jo.*

(...)

*Ens alcem tots dos
en encesa espera,
el meu poble i jo".*

SALVADOR ESPRIU

(...)

*"Cant valent de la veu dels poetes,
no emmudeixis avui ni t'apaguis;
fes reviure altre cop l'esperança
i recorda'ns allò que vàrem ser.*

*Fes memòria del temps en què fórem
un sol poble amb un sol estendard,
i conforta'ns amb sàvies paraules
en l'espera del nostre demà".*

JOSEP TERO (ADAPT.)

(...)

*"I direm qui som i qui no som,
direm on som i on no volem ésser,
que siga un riu la caminada
que ens portarà al nostre indret.
Direm qui som i qui no som,
direm on som i on no volem ésser,
la nostra història, tants anys negada,
en veu de poble serà al vent".*

CARLES BARRANCO

Queda't amb mi, oh paradís d'enlloc,
queda't i parla'm. Queda't amb mi i en mi,
reclosos l'un en l'altre. No em deixes oblidar
la llengua dels ancestres. Jo preservaré els mots,
jo parlaré per tu, i per mi, i per nosaltres...

Però tu acompanya'ns. Tu queda't amb nosaltres,
vell país abolit de les nostres nissagues,
acompanya'ns i parla'ns, ara que s'encavallen
solituds i silencis, parla'm de tu en aquesta
llarga història d'exilis que han de patir sempre
els pobles que han volgut viure
i que els deixaren viure
i deixar viure...!

Vine-te'n amb nosaltres
que així ens quedarem –o almenys ens sentirem–
amb tu i en tu: en el nostre país
abolit...

Si ara som exiliats, com abans també ho foren
els pobles que han perdut llibertat per la força,
demà retornarem, retornaran les nostres
generacions hereves; però el seu llegat
no serà la desfeta!, serà la lenta i fonda
arrel que els farà lliures, si recorden
els mots i la llengua, el paisatge i la història
que hem recordat, de segles, aquells qui hem perdut
–després d'haver guanyat, a poc a poc– un lloc
que en podíem dir nostre... perquè ens integràvem
i arrelàvem del tot –fecundant-la– a una terra
que ens rebia i donava, si és que la respectàvem.

I amb aquesta esperança, ens exiliem, forçats
pel vell dret de conquesta i per la usurpació
dels bords que no estimen un país que, només,
'administren' i neguen, i escarneixen, i anul·len i '*integren*'
a la uniformitat que els procure obediència, i riquesa
espoliada! Ells només envaeixen, no s'integren:
ordenen, fan, imposen... el seu establiment
de colonitzadors, i la seua cultura serà, també,
la *nostra*...!

Com podem oblidar qui som? Ni el veïnatge
no ens era estrany... Si de les nostres cases
la porta estava oberta, sempre, a compartir
i a enriquir els diversos modes de ser, mesclant-nos
i estimant-nos... sempre que hi hagués respecte mutu!

Quina oberta ferida ens enduem, negats i espoliats...
però amb memòria fonda de l'arrel, i l'escorça
que ens dóna refugi del que fórem i som... i serem!
Però no anem com pedres insensibles al món
vivent que ens acollisca: anem oberts i enters
–i també entercs!– a rebre i a donar, a guanyar
l'esperança llavorada en l'exili i sembrada en l'espera
del retorn ben legítim al lloc que hem conreat...
per llunyana que siga l'esperança: l'espera
serà nostra i mai no morirà, perquè la transmetrem
ben amorosament. Vindrà la vostra espera,
la dels qui ens seguireu, tot deixant-nos anar
d'aquesta vida vella, renovada en vosaltres:
si tenim un llegat, l'herència bé que és vostra
–si no voleu trair l'origen d'on venim: d'on veniu!–

i sabreu esperar el moment, si sabeu estimar
i guardar la memòria, la saba que us irriga
més endins de la corfa que us protegeix la vida
i destil·la els records que han anat succeint-se
i transformant-se, sí: però si no voleu
seguir sent exiliats, tallant
la vella arrel, torneu
on és eixe arbre
plantat des de
fa segles...

Perquè és vostre. Com el futur novell.
Com fou nostre el passat que ens llegaren, i fou
el nostre únic present. I el vàrem defensar
com es defensa un pare que ha defensat la mare
i que ha estat defensat pels fills, filles, amics,
gent que ens era família molt nombrosa: companyes
i companys que hem perdut, que hem vist caure
sota la força immensa i assassina! Hem sigut
combatuts i vençuts, i traïts i oblidats...

Però sempre hi haurà una història que ens jutge
justament...! Tot ha estat escrit
amb sang i amb lleialtat
al poble i al país.

I ara ho sabem,
que només hem viscut, i hem lluitat, pel país,
i no per interessos d'aristocràcies bordes
-tant com les que ens han... '*assimilat*'-
ni hem sigut peons de monarquies fofes
els qui hem defensat fins al darrer moment
un país que és el nostre!

Ara ens han dispersat (a aquells qui no som morts
o presoners del 'nou' ordre que s'ha imposat)...

Però no ens han pogut, encara, arravatar
-almenys als qui som lliures- la més valuosa joia
d'un poble: la memòria. Ells faran i diran i dictaran
la 'nova' història que han de fer passar per eternal...
I nosaltres tenim, ja la teníem, escrita i viscuda,
la història i el país i el lloc que ens pertoca.

Perquè hem construït -no hem desfet ni refet-
un país perdurat en fonaments ben clars
de mil·lenària vida... que no s'ha extingit:
passen els reis i els règims, i l'arbre
persisteix. I de les velles branques
rebrostarà algun dia... si no el deixem
tallar, ni empeltar, ni assecar. El poble
tornarà a brollar, fruit del seu propi
ecosistema, obert i amb mestissatges
i amb convivència plena de veïnat divers.
Perquè el vell temps ha mort!

El nou temps ja va obrint-se. I esperarem, fidels. Tenim
raons vitals, si volem ser 'nosaltres'...!

Però no ens abandones, vell esperit d'arrels
que sempre han estat vives... fins quan han obligat
a callar i obeir altres veus i altra història i altre país.

No ens deixes mai. Queda't encara,
queda't...! Acompanya'ns al llarg
exili dels qui no podem veure
eixe dia. I t'acompanyarem
més enllà de la mort
que ja no podrà res
contra la nostra
veu.

Fotografies: Yolanda Moreno
Alumna de GES 2

david mira gramage

de *gravats de la memòria abolida* (2014 –).
Inèdit, i inacabat.

Fragment de “poesia narrativa”, en paraules
de l'autor; selecció de poesia en prosa
historiada basant-se en fets i successos
històrics, segons Josep Sanchis Carbonell,
antologador del volum titulat *David Mira
Gramage. Antologia poètica (1978-2016). De
vida i miratges*. Amigues i amics de David
Mira. Ontinyent, 2016.

SANT CARLES EN DOS POEMES

I

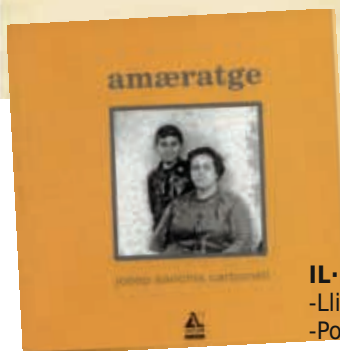
Havent sopat la somnolència et sorprén.
Lliurada a la finestra
t'abalteixes sense mirar:
sents com passa el paisatge desert
o d'herba espessa,
nua com un tall de coltell.
Suaument t'adorms i garbelles pensaments.
Un son d'amorsígol potser,
massa despert,
de fosques campanes.
És prou amarg, darrerament.
Hi ha un esquerp
barranc
allà
baix.
Hi ha terra
de font eixorca.
Entre tantes creus, el malson s'escampa pels erms.
A Sant Carles, el lledoner i el mussol.
Han aturat els anys les fletxes de vent.
El gallet fa temps que ha mort,
i al campanar, les òlibes es beuen el greix.
Sempre s'ha dit així.
Així ho deia el pare
des de l'altre cel.
Des de l'altre cel
mon pare em deia certes coses
geniüdes,
de terra marga.

IL·LUSTRACIONS

FILIAACION DEL ALUMNO		ESCUELAS EN QUE CUMPLE LA ESCOLARIDAD	
Primer apellido: <i>Sanchis</i>	Nombre: <i>José</i>	Empieza el <i>15 de Agosto</i> de <i>1963</i>	según sus estudios de Enseñanza Primaria en la Escuela <i>San Carlos</i> provincia <i>Valencia</i>
Segundo apellido: <i>Carbonell</i>		Localidad: <i>Ontinyent</i>	
Hijo de <i>Manuel</i> y de <i>María</i>		CAMBIOS DE ESCUELA:	
Nació en <i>Ontinyent</i>		Día de <i>15</i> de <i>19</i>	
Provincia de <i>Valencia</i>		Escuela: <i>San Carlos</i>	Localidad: <i>Ontinyent</i>
El día <i>13 de Septiembre</i> de <i>1954</i>		Provincia: <i>Valencia</i>	
Domicilio <i>Avda. Catalina n.º 16</i>		Día de <i>15</i> de <i>19</i>	
Domicilio <i>Avda. Catalina n.º 16</i>		Escuela: <i>San Carlos</i>	Localidad: <i>Ontinyent</i>
Domicilio <i>Avda. Catalina n.º 16</i>		Provincia: <i>Valencia</i>	
		Día de <i>15</i> de <i>19</i>	
		Escuela: <i>San Carlos</i>	Localidad: <i>Ontinyent</i>
		Provincia: <i>Valencia</i>	
		Termina sus estudios de Enseñanza Primaria el <i>15</i> de <i>19</i>	

IL·LUSTRACIONS

- Llibreta escolar de Sant Carles.
- Portada del llibre *amæratge*, Edicions Víctor, Ontinyent, 2000.

II

El món
en una caixa
de sabates

Era fantàstic
quan al fons del bressol
ens engronsaves.
A la barca del davantal,
(cova i refugi després dels anys,
el nostre amagatall infinit),
en somnis viatjàvem abaltits
sense mar.
Encara ara,
des del petit pati dels records,
baixe al riu, en acabant de l'escola.
Allà baix,
en aquell llit de verds enyors,
ens ho jugàvem tot fent harca,
els xiquets,
sota els ullals del pont Vell,
entre cabelleres d'aigua.
De bell nou s'esquincen
les canyes de la memòria:
ara, a Sant Carles,
quaranta anys després com aquell qui diu,
les classes de valencià;
un íntim paisatge:
la fondària dels anys,
aquell barranc llunyà;
adés la foto escolar:
uns pobres calcetins,
les lliçons d'ortografia,
tot de sabates i genolls.
I el catòlic calbot del senyor rector,
Don Vicent.
I Donya Nieves i Don Víctor,
fent camins de cal·ligrafia.
I la creu d'ous i el soterrar.
Quan érem infants...

Josep Sanchis Carbonell
Tècnic del CAL del CPFFA «Sant Carles»

PRESENTACIÓ

En el curs 2015/16 el Taller de Dansa Valenciana, com en cursos anteriors, hem anat a la recerca d'informació sobre aquells aspectes de la nostra cultura i tradicions que ens uneixen a tots els que estem aprenent a dansar. És per això que des del curs 2011/12, amb el suport del CPFPA Sant Carles, hem anat publicant temes que volem saber.

Com que aquest especial s'inclou dins del nou BOCA com a col·laboració en la secció assignada tractarem dos temes: el vestuari i el Copeo d'Ontinyent, lletra en valencià de Juan Carlos Colomer Vila.

Vestuari: us mostrem com hauríem d'anar vestits a la forma antiga, per a ballar les danses tradicionals, tal com ho feien els nostres avantpassats i que eren peces que formaven part de l'aixovar. És per això que comencem amb algunes de les peces de roba interior tant de dona com d'home, i il·lustrarem el text amb fotografies. Aquesta informació pensem continuar-la en els propers cursos, en els quals mostrarem altres peces de roba, pentinat i joies.

AGRAÏMENTS

Agraïm sincerament al CPFPA Sant Carles, el suport que ens proporciona en la revisió, maquetació i publicació d'aquest treball.

També el taller vol agrair i reconèixer els estudis i la recerca que sobre la nostra cultura i tradicions han realitzat els autors que hem esmentat en la bibliografia i que han estat la font per a part del nostre treball.

Agraïm igualment la col·laboració de Concepció Ballester per la seua dedicació en la recuperació del vestuari i a la seua col·lecció privada de peces de roba antiga, de la qual hem tret algunes de les fotografies, a Concha Soler Tortosa que ens va mostrar a sa casa algunes de les calces de ballador que ha fet, i ens va explicar com les feia. Finalment a Álvaro Quintos que també ha col·laborat en el reportatge.

Rafel Ballester, Cecilia Calabuig, Rafael Cantavella i Maria Mira

BIBLIOGRAFIA

Salvador Mercado Machi, *La moda valenciana. La dona al segle XVIII*, Denes Editorial, 2008.

Mª Victoria Liceras Ferreres, *Indumentària Valenciana. Segles XVIII – XIX*, Carena editors, S.L. 2011

VESTIR-SE A L'ANTIGA PER A BALLAR

La indumentària que volem exposar en aquest número del BOCA, és una forma d'identificar-se en una societat, uns costums, una època. La manera de vestir-se demostra un caràcter, una condició socioeconòmica, una actitud vital i defineix la classe social, la cultura, el clima i l'economia

Ens centrarem en els segles XVIII i XIX ja que al començament del segle XX els pobles i, concretament les terres de l'Antic Regne de València, conservaven viva la memòria d'uns costums, unes cançons, uns balls i una indumentària que històricament tenen un origen que, tret de comptades excepcions, ve d'aquelles dues centúries. El segle XVIII és també un moment d'arrelament, no sols d'indumentària, sinó de la major part dels costums, balls i danses que es coneixen com a típics. És el segle de la Il·lustració, és un període de grans canvis. El luxe dels vestits de les classes altes marcava i destacava les diferències socials. Únicament el vestit popular roman arrelat al passat.

Però va ser en 1814, amb la implantació del Romanticisme, quan es busca, sobretot en la societat rural, allò que li dóna la categoria de senyes d'identitat com a poble. Tant fort es fa aquest moviment que cada vegada que la gent ha volgut identificar-se amb el seu poble, s'ha vestit amb les robes antigues que ha trobat, com si cercara les arrels que el lliguen amb la seua terra i la seua història, i aquest moviment arriba fins els nostres dies.

Des de la segona meitat del segle XIX (amb la revolució industrial) sempre que els valencians han volgut vestir-se “a l'antiga”, per a ballar les danses tradicionals o per a representar el passat del seu poble han tirat mà de la roba que guardaven a les calaixeres domèstiques. Una indumentària que és la mateixa que es pot veure en els gravats, taulells, ceràmica i pintures de l'època esmentada. Sabem que quasi tota la cultura popular ha sigut transmesa oralment, d'ací la gran importància de les aportacions de les persones majors i de les còpies, sense oblidar l'aixovar que era el conjunt de robes d'ús personal que s'aportava al matrimoni.

Aquest curs 2016/17 detallarem peces d'indumentària popular. Començarem per la roba interior de la dona i de l'home de qualsevol classe social i procurarem establir el mateix ordre en els dos, per obtenir el màxim de paral·lelisme. Exposarem: les camises, les calces, les lligacames i la calça interior de dona o camalets. Il·lustrarem allò que exposem, amb fotos de les peces d'una col·lecció particular d'Ontinyent.

LA CAMISA DE LA DONA

La camisa de la dona és una peça que s'usava tant de dia com de nit, era ampla i anava des dels muscles fins a la part inferior dels genolls. Consta de les següents parts: cabeç, escot, arbre i mànegues. **El cabeç** és una peça en forma de tira que rodeja l'escot i va frunzida. **L'escot** és l'obertura feta a la part alta de la camisa per on passa el cap i pot ser redona o quadrada. Per facilitar la col·locació pel cap, es fa un tall a la part davantera de l'escot.

Es confeccionaven de dues maneres: unes tenien el frunzit arreplegat al cabeç i es tancaven amb trau i botó; les altres es frunzien amb una veta, i es tancaven cordant-se. La camisa no tenia cisa i les mànegues s'apegaven als muscles formant un angle recte i per a donar-li joc al braç s'afegia una peça quadrada en la part inferior de la mànega anomenada *aixelleró* o *aixellera*.

Les mànegues podien ser curtes o llargues. Per al bon temps les mànegues es portaven curtes i amples, unes quedaven rectes i soltes, altres arplegaven el vol. L'amplària de la mànega va replegada per xicotets frunzits a l'alçada del muscle i acaba per baix amb tireta anomenada "bocamànega", "puny" o "endoblegó". Al puny s'arplega el frunzit de la mànega, es tanca per la part de dins del braç amb trau i botó o amb vetetes.

El tronc, **arbre** o cos de la camisa estava confeccionat amb llenç casolà o de botiga i per a les mànegues s'emprava un teixit de més qualitat. Cobria el cos des dels

Camisa amb frunzits

muscles fins als genolls i estava elaborada d'una sola peça, és a dir, sense tallar en la part superior. La part baixa del tronc era anomenada "faldó" i al costat s'afegien unes peces allargades de forma triangular anomenades "gaies", per donar-li més amplària. Els brillantaments de les camises depenien de l'economia de la família o de l'ús que es pensava donar a la peça. Algunes portaven brodats al capç, muscles i punys. A la part baixa de l'obertura de l'escot es brodava en roig o blanc un coret, una papallona o les inicials.

Camisa amb aixellera

Les camises feineres de mànega curta no portaven randa o si de cas, molt xicoteta. Les camises mudadores portaven randes que solien ser de quatre centímetres per a l'escot i de vuit o deu, per a les mànegues i podien ser de punt de ganxo, de boxets. Els botons trobats són variats, de pasta, nacre, cristall. La camisa és una de les peces que conserven més sabor tradicional i popular i el color era el blanc o el cru. Amb aquesta estructura i forma es manté la camisa fins el segle XIX.

LA CAMISA DE L'HOMME

Totes les peces de roba feien una funció similar tant en la dona com en l'home. Canviaven la seua forma segons el sexe i buscant la comoditat per al treball. En el cas de l'home s'han trobat algunes de gran longitud que devien utilitzar-se com camisó i també és possible que es portaren com peça única en els treballs en el camp. Hi ha una cobla que diu:

"Si vols vore coses rares
Ves-te'n al poble d'Oliva
I voràs els llauradors
Treballant tots en camisa"

Igual que la camisa femenina, l'origen és antic i consta de les mateixes parts. També està confeccionada d'una sola peça sense tallar en la part superior i porta els suplementes triangulars laterals. La part alta s'escota adaptant-se al coll i el frunzit de la camisa arplega tot el vol mitjançant la tira que s'anomena capç, que solia ser de sis o set centímetres i que doblada constituirà el coll de la peça. Aquest es tancarà, en ocasions, per dos botons o passadors. Els muscles quasi sempre són reforçats per una tela doble. Per introduir còmodament la camisa es practica una obertura en la part davantera i en la part interior es posa un o diversos botons que serviran per tancar la peça. Podia anar decorada amb brodats o en la part inferior de l'escot posar les inicials.

El cos de la camisa no es cosia completament pels costats, sinó que quedava una zona oberta, d'uns trenta centímetres. Les mànecues que es col·loquen a l'altura dels braços, cosides a l'arbre, estan compostes per rectangles de tela molt amples, frunzits pels dos extrems corresponents a múscles i punys. Malgrat que es tracta de camises de mànega llarga, la seua llargària era menor que les actuals ja que permetien veure el canell i en cas de calor o molèstia es dobraven punys amunt. El puny o endoblegó, que solia ser de sis o set centímetres d'ample es botona. En la unió de la mànega amb el cos s'aplica la mateixa peça que en les dones, és de tela més forta per protegir del desgast que podia produir la suor. En les camises més luxoses solien realitzar-se brodats. Amb aquesta estructura es manté la camisa en el segle XVIII i inicis del XIX, on comencen a aparèixer modificacions en coll i mànecues.

LES CALCES

Peces de forma tubular obertes per un extrem i tancades per l'altre, que prenen la forma de la cama i del peu, extrem per on es tanca. Ja en l'època medieval les calces eren paregudes a les actuals, cobrien tota la cama fins l'engonal i se subjectaven amb un botó a l'alçada dels malucs. A partir del segle XVI deixa de fer-se de tela i es generalitza l'ús del fil, seda, llana, o cotó, o combinats. Es teixien a mà i com a tasca domèstica, era el que es deia fer calceta o fer calça, frase que es va generalitzar posteriorment a qualsevol tipus de treball tricotat. Apareix ací una nova modalitat que consisteix a arribar només a la cuixa. A partir d'aquest segle les calces eren teixides a casa o de fabricació industrial artesana, així comencem a ser un centre d'exportació i innovació dins del sector. Al segle XVIII a València s'instal·laren alguns telers que donaren origen

Les calces es comencen a teixir pel peu. S'augmenten o minven punts per donar-li la forma de la cama. En la calça podem destacar el peu, amb la puntera i el taló, la canya amb el "quadret" i el remat de l'obertura. Tenen una forma única per als dos peus. Poden ser confeccionades amb quatre o més agulles curtes i amb l'ajuda d'un canut i són totes d'una peça sense costures, mentre que les teixides amb dos agulles porten una costura darrere. Si cobreix de forma ajustada el peu i la cama fins els genolls s'anomena mitja calça, i si cobreix el genoll es denomina calça. El taló i la puntera se solen reforçar, ja que són les parts que més es desgasten. Com qualsevol peça de vestir, era ornamentada segons la utilitat a què anava destinada. Les calces de diari solien ser llises, de punt anglés, amb alguna mostreta o amb les inicials.

En la dona la calça era una peça interior, però malgrat això creà una gran varietat en quant a decoració a partir de la meitat del segle XVIII, quan comença a ensenyar el peu i també el turmell. Apareixen diversos dibuixos, mostres i combinats de colors. S'han teixit de tots els colors però els més abundants són: blanc, roig, blau i argent i de vegades combinats. Els colors també varien per combinar la calça amb la resta del vestit. S'ha de dir que la utilització del material com la dels colors variava entre la gent del poble, llauradora, i la gent de ciutat.

En l'home les calces eren peces exteriors, es tractava de peces que cobrien el peu i la cama o sols la cama, i podien ser de major o menor altura, rebien diferents noms: *Calça redona*, que cobria des de baix del genoll fins al turmell, sense cobrir el peu i acabava en la part inferior en línia recta o amb dos xicotetes prolongacions laterals que

Camisa amb mitjajalces i camalligues

quedaven penjant. *Calça talonera o de taló*, coneguda també com *calça de traveta o travetera*. Era similar a l'anterior però amb una prolongació lateral que passa per baix del taló o peu, i forma continuïtat amb l'altre costat. *Calça o mitja calça*, cobreix des de baix del genoll fins la punta del peu. *Calçetí o peüc*, cobreix el peu i el turmell. Solien fer-se de fil, llana, o cotó, sobretot aquelles que deixen el peu al descobert, però també s'utilitzava la seda, els dibuixos i els colors, en cas de calces més luxoses.

Les lligacames o camalligues

Apareixen en el mateix moment que les “mitges calces” i són utilitzades tant per dones com per homes. Eren unes peces rectangulars, d'uns tres pams de llargària i de dos centímetres d'amplària, reduïdes normalment als extrems. Tenien la llargària necessària per envoltar dues vegades la cama, nuar-les al final de les calces, per baix o per dalt dels genolls, segons la llargària d'aquestes i fer un llaç. La seua funció era fixar les calces a la cama. En les dones era una peça d'ús quotidià perquè les calces eren quasi imprescindibles en el vestuari de la dona. L'acabament solia ser en xicotets flocs, borles o altres ornaments.

Els camalets

Per acabar aquesta primera part de la indumentària interior, afegirem que hi ha una peça de la dona anomenada “camalets o calça interior” que apareix al segle XIX. Eren uns pantalons interiors que cobrien les cames, lleugerament més curts que les sinagües o falda interior que protegien les cames i que es van començar a utilitzar per les classes socials elevades. Cap a la meitat d'aquest segle se'n generalitza l'ús, malgrat que no va ser una peça massa popular. Després passaren a ser més curts, fins a baix dels genolls. La part superior arriba fins a la cintura, a la qual se subjecta mitjançant un cinturó o cinell que distribueix el vol, acumulant-se sobretot en la part posterior. El vol dels dos camals s'arreglen per baix dels genolls, que solien quedar oberts per l'entrecreixa. Estaven confeccionats amb fil o roba fina i solien ornamentar-los amb randa i entredosos.

COPEO D'ONTINYENT

Cantat per la Rondalla en la semifinal de SONA LA DIPU Any 2014 (versió en valencià).

**I un Copeo Senyores, jo els vull cantar (bis)
I a una xica jo dir-li, que he d'estimar (bis)**

Rode la bola, rode la bola

**¶ Ontinyent és fa festa, amb el Copeo (bis)
I cantant-lo i ballant-lo! donant-li salero! (bis)**

Rode la bola, rode la bola

**Xics i xiques balleu-lo, que es fa rodar (bis)
Quan acaba la roda, queda brodat (bis)**

Rode la bola, rode la bola

Lletra de: Juan Carlos Colomer Vila

Obligació d'uns, esperança d'altres.

Hi veig, cada any per estes dates, les històries dels estudiants més brillants que han accedit als estudis universitaris. Són històries aclaparadores de gent única. La circumstància comuna a tots ells no és, només, la seua astorant intel·ligència sinó, mes bé, la seua capacitat envers l'esforç constant.

No ha de passar desapercebuda, alhora, la feina de milers d'estudiants que accedeixen, sense tanta brillantor, però potser amb el mateix esforç, a la Universitat. Es diga el que es diga, els percentatges d'aprovat demostren, any rere any, la bona preparació de la majoria dels nostres estudiants que, quan acaben els estudis, són ben considerats arreu del món. Una altra cosa és la capacitat del nostre sistema educatiu per a evitar l'anomenat "fracàs escolar" que deixa fora del sistema i sense perspectives massa jòvens.

El motiu de la reflexió davant del colossal nombre de jòvens que inicien els estudis plens d'esperances i d'il·lusions, mereixent un futur encoratjador, és l'obligació de la societat i dels seus responsables a posar tot l'esforç a aconseguir facilitar-los-el.

Si observe algunes actituds i sensibilitat dels més il·lustres representants polítics, econòmics i socials en el passat immediat, la falta de sensibilitat cap a aquestos temes ha sigut palesa. La conseqüència immediata és que els nostres jòvens no tenen l'eixida adient en entorns professionals que valoren els seus esforços i preparació. El discurs "políticament" correcte de tots els responsables de la societat no es correspon amb la realitat del que es fa. No es destinen, per part de les Administracions, els recursos suficients per al sistema educatiu. A nivell d'empreses no es prima el "coneixement" i la creativitat com a fórmula de competitivitat ni tampoc es recompensa econòmicament els que més s'esforcen o més brillants són. Tota la societat, en conjunt, no té l'esforç i els valors intel·lectuals com a primera causa de mèrit. Es valoren qüestions molt més prosaiques, com ara, la popularitat, la vulgaritat o l'escàndol.

Si parem esment en totes eixes coses la visió del futur és ben bé pessimista i es posaríem al costat de tots els catastrofistes que descriuen la situació com a dramàtica. Massa vegades són afirmacions per a justificar el seu fracàs o la seua falta d'actuació.

Enfront d'això veiem, cada dia, milers de persones jòvens i madures, que s'alcen amb voluntat d'aprendre i millorar. Pares que es sacrifiquen pel futur dels seus fills, jòvens que, malgrat tot, estudien o se'n van a l'estranger a treballar.

És en totes este persones desconegudes per a la història en les que confie per a capgirar la situació. Sé que eixirem, malgrat tot, endavant. Potser el dia que ho aconseguim haurem d'assistir amb vergonya a l'espectacle d'algú responsable atribuint-se els mèrits per la millora.

Entre les persones anònimes que lluiten per millorar el nostre futur i el dels nostres fills he conegut d'alguns al CPFFA Sant Carles d'Ontinyent. Estudiants de totes les edats que fan per aprendre la nostra llengua, moltes vegades amb un esforç notable i amb horaris complicats que siguen compatibles amb els seus treballs o ocupacions familiars. També la meua admiració pels meus professors que demostren, cada dia i després de molts anys, com pot fer-se del treball una il·lusió per transmetre a la gent coneixements i millorar, des de les xicotetes històries particulars, el futur de tots.

Gràcies de tot cor, Manolo.

Manuel Ángel del Moral

Valencià C2- Superior curs 15-16

El xiquet em preocupa, va dir la mare.

Des de feia unes setmanes, el seu fill es quedava molt a soles, no volia jugar amb els altres xiquets i els seus pares no entenien per què. Li ho preguntaven i el xiquet no deia res, finalment van deixar l'assumpte dient que mentre no pareguera infeliç, no hi havia raó per què inquietar-se. Però un dia, la situació va començar a preocupar-los molt més. Era diumenge i la mare estava a la cuina preparant el dinar. Va sentir entrar el seu fill, que estava jugant fora en el jardí, i el va cridar. El xiquet va entrar a la cuina, amb les mans negres de terra, i els pantalons i les sabates tacats d'herba i de fang.

—Però, què estaves fent? - a la seua mare se li van fer els ulls grans com plats - Estàs tot brut! Lleva't les sabates i la roba i renta't!

—Estava jugant amb...

—Vés! Ho estàs embrutant tot! va cridar la mare. El xiquet se'n va anar al bany amb un somriure, deixant petjades de llot i trossos d'herba darrere d'ell. Sa mare va sospirar i va netejar el sòl. Després d'una estona va sentir el xiquet al saló.

—Veus, esta peça va ahí. No, ahí no. Al costat.”

— Adrià? Què estàs fent?”

—Laura i jo estem fent un trencaclosques.

La mare va arrufar les celles i es va dirigir cap al saló, inquieta. El seu fill sabia ben bé que no li agradava que deixara entrar els seus amics sense dir-ho als pares. I qui era Laura? Va entrar al saló i va trobar el xiquet segut en un coixí a terra, les peces de trencaclosques en desordre pel sòl.

—Adrià, qui és Laura?

—És la meua nova amiga, va contestar, sense alçar la mirada.

—Saps que sempre vull conèixer els teus amics primer abans que els portes a casa. On està?

—Ahí. El xiquet va assenyalar el seu costat amb el cap. Sa mare va seure en el sofà, mirant al seu voltant.

—Està amagant-se?

El seu fill va fer una cara de confusió.

—Està just ahí! va assenyalar el coixí a terra, prop d'ell. Sa mare va mirar fixament el coixí, perplexa.

—En el coixí, davant de tu!

La seua veu va fer-se més forta amb l'ansietat. Estava fitant el coixí verd, com si volguera que aparegués la seua amiga.

—La veus? va deixar el trencaclosques i es va alçar ràpidament.

—No hi ha ningú ací excepte tu i jo, Adrià, va dir la mare, sospirant.

La respiració del xiquet va accelerar-se i les seues galtes van tornar-se vermelles.

—Però Laura, digues-li alguna cosa!

Es va fer un silenci mentre mirava el coixí. Després va riure, però la seua cara va tornar a fer-se seria quan va notar l'absència de reacció de part de sa mare.

—De veres no la veus? va preguntar, preocupat de nou. Però, per què no la veus? pareixia a punt d'esclafir a plorar.

—Però no plores...

Sa mare va eixir a la cuina. Anava a passar damunt del coixí davant d'ella per eixir, però per alguna raó va preferir rodejar-lo. En eixir del saló va mirar al voltant una última vegada, per veure si podia descobrir la xiqueta misteri. Res. Adrià va arronsar les espatlles i va seure a jugar altra volta. Sa mare, preocupada, li ho va contar tot al seu marit quan va arribar, mentre jugava el xiquet.

—Un amic imaginari, eh? va riure l'home.

—Amiga -va esmenar la muller- i no fa gens de gràcia. Saps que últimament sempre juga sol i no té molts amics a l'escola... I ara se sent tan sol que s'inventa amics invisibles?

—Això no vol dir res. Jo també tenia un amic imaginari quan era nen, m'ho va contar el pare. No tens per què preocupar-te, és bo per a la imaginació. I no et faria gens de mal jugar un poc amb ell, saps? Sempre estàs ocupada amb la faena, el xiquet et troba a faltar moltes vegades.

El pare va eixir de la cuina, deixant a la mare confusa i sentint-se malament. Era advocada i moltes voltes havia de portar la faena a casa; el seu marit, artista, jugava molt més amb el seu fill, però a ella li costava. No tenia gens de temps per ximpleries, ni li agradaven les històries d'aventura i fantasia que li inventava al nen el seu marit. Va arrufar les celles i va parar taula.

—Mamà, i els coberts de Laura? va preguntar Adrià, entrant a la cuina amb el pare. La mare es va quedar amb els ulls en blanc.

—Estic segura que no li agraden els gaspatxos.

El xiquet va mirar al seu costat i va dir amb un gran somriure :

—Laura diu que els gaspatxos li agraden molt, sobretot amb caragols.

El seu pare va agafar un plat més amb coberts i els va posar a taula abans d'escudellar els quatre plats, fent l'ullet al seu fill. Sa mare va sospirar.

—Adrià, no t'agraden els caragols. No te'ls menjaràs i els desaprofitarem.

—Clar que no me'ls menjaré, són per a Laura! -i rigué-.

Van començar a dinar. La dona es va adonar que faltava l'aigua, es va alçar i va anar a la cuina i el seu marit també per tal de dir-li que es tranquil·litzara, i que si calia, se'ls menjaria ell. Van tornar a taula i van veure el nen xarrupant feliçment. El plat del seu costat era mig buit, les closques de caragol, buides en el plat del costat.

—Adrià, te'ls has menjat tu? Els caragols no et feien fàstic? va interrogar la mare, sorpresa.

—No, se'ls ha menjat Laura, t'he dit que li agradaven!

La mare va fitar el seu marit, molesta. Si el nen se'ls havia menjat i s'acabava el seu plat també, cauria malalt. Tampoc li plaïa que el seu marit prosseguira animant-lo amb esta ximpleria, però ara ell pareixia tan confús com ella. Va mirar al fem, per comprovar si els caragols hi eren. Sospirant, va suposar que el seu fill els havia amagat, i que els trobaria podrint-se alguns dies més tard en algun armari de la cuina.

—Hui te'n vas amb l'avi a cercar pebrassos? va preguntar el pare al fill, intentant canviar de tema. El xiquet va assentir amb el cap.

—Ve a les cinc, va afegir sa mare.

—Què dius? va fer el nen.

—Que l'avi ve...

—No, tu no. Laura.

Es va fer un silenci mentre el xiquet mirava en direcció a la cadira buida del seu costat. Els pares l'observaven, desconcertats.

—Vol saber si pot vindre amb nosaltres. Pot?

—Per què no, va dir el pare. La seua dona li va llançar una mirada enfadada.

El xiquet es va passar la vesprada dibuixant a la seua habitació; son pare estava pintant al seu estudi i sa mare, treballant al seu despatx. A les cinc en punt van tocar al timbre.

—Avi! va cridar alegrement el nen. Va baixar l'escala corrent i va obrir la porta.

—Bon dia, Adrià. Com estàs?

—Bé. Aquesta és Laura, la meua nova amiga, va dir el xiquet. El seu avi es va estranyar, però es va inclinar cap a la dreta del seu nét, dient amb un somriure:

—Hola, Laura. Encantat de conèixer-te.

—Avi... Laura està ací, va fer el nen assenyalant el seu altre costat. No em digues que tu tampoc la veus!

—Diguem que la teua amiga és un poc transparent i la meua vista molt dolenta. No fa res.

El pare d'Adrià havia baixat, amb la camisa tacada de pintura blava, i va saludar el seu pare.

—Veig que t'han presentat la nostra invitada. Sembla que vol anar amb vosaltres, si no hi veus cap inconvenient...

L'avi va riure i va dir que no amb el cap. El xiquet ja estava fora, amb la seua cistelleta a la mà, mirant amb seriositat davant d'ell i dient "no et preocupes, podem compartir la meua cistelleta".

—Quina imaginació té este xiquet! Em recorda a algú a esta edat, saps, va riure l'ancià. Anem-nos-en. Fins després.

—Adéu! va fer el nen.

Sa mare, des de la finestra oberta del seu despatx, es va acomiadar també. Va estranyar-se en veure el seu fill obrir la porta del cotxe, posar-se al costat i esperar una mica abans de pujar-hi. Va tancar la finestra i va eixir del despatx en direcció a l'escala, per baixar a la cuina a per un café. Passant davant del dormitori del seu fill, va entreveure el sòl cobert de fulles, de llapis i retoladors, alguns sense tapadores. Irritada, es va ajupir i ho estava arreplegant tot quan es va fixar en els dibuixos. Un gran autobús roig, una torre amb un rellotge, i una gran imatge d'un xiquet bru, vestit de verd i blau –els colors favorits del seu fill– i una xiqueta, amb els cabells rossos i llargs, que duia posat un vestit rosa, botes de goma roges i a la mà, un gran paraigua groc. Al voltant dels nens hi havia gotes blaves dibuixades, i a sota dos noms: Adrià, en lletres grans i tremoloses, i un altre. La mare va parpellejar unes voltes. L'escriptura era més pulcra, les lletres millor formades i enllaçades. Hi posava Laura. Va agitar el cap, va guardar els llapis i els fulls a l'escriptori, i va eixir del dormitori.

Unes hores després, l'avi va portar el seu nét a casa, la cistella plena de pebrassos. El xiquet estava molt cansat però content, i es va acomiadar del seu avi afectuosament abans de pujar a dutxar-se.

—Bé, me'n vaig. No m'agrada deixar l'àvia tant de temps amb la veïna, i vull anar a comprar-li el regal d'aniversari, va dir l'avi.

La seua dona tenia la mateixa edat que ell, però patia problemes de memòria, i la veïna, amiga seua, cuidava d'ella quan l'avi havia d'absentar-se.

—Val, gràcies per endur-te el xiquet. No t'ha causat cap problema, la xiqueta invisible? va riure el pare.

—Cap. La veritat és que el xiquet va trobar molts més pebrassos que jo, quasi el doble! Deu portar-li sort. Però això sí. Tota l'estona parlant a soles i rient-se... I crec que, a més, s'ha inventat algun llenguatge o alguna cosa, perquè a voltes deia coses molt rares. No l'entenia. Perplexos, els pares d'Adrià es van acomiadar.

Els dies següents, el comportament del xiquet va seguir igual. De matí, obria la porta d'entrada, es posava al costat i deixava entrar la seua amiga saludant a l'aire, després s'asseia a taula i li servia el desdèjuni. Havia insistit que sa mare comprara te, “perquè a Laura li agradava”, i cada matí, quan el seu pare estava fent cafè, li demanava que preparara la beguda per a la seua companya, tot i que la primera volta, el xiquet ho va tastar, i no li va agradar gens. El pare, mig dormint encara, posava la tassa en la taula davant de la cadira buida i s'escapava a l'estudi amb la seua tassa de cafè, i deixava el nen menjant i parlant a soles. Després sa mare el portava a l'escola –Laura l'acompanyava”, encara que Adrià deia que la xiqueta no anava a l'escola –i ella se n'anava a treballar. Son pare venia per ell després de l'escola, dinaven, i mentre l'home feia la sesta, el nen jugava. Se'l veia córrer pel jardí, amagant-se, esperant una estona, després eixia del seu amagatall i reia molt. Son pare el va ajudar un dia a tallar i pintar un tros de cartó en forma d'espasa, i un altre d'escut, i passava hores fora, lluitant amb l'aire, cridant que “salvaria la seua princesa del drac”.

Exigia que li posaren un cobert a Laura en cada menjar; i els pares no sabien com s'apanyava, però els aliments desapareixien quan no miraven, tot i que el xiquet no prenia pes. A la nit demanava que el seu pare li llegira contes de cavalleria; volia escoltar la llegenda del rei Artús i la de Sant Jordi, conèixer les proeses del rei Jaume – i sempre per la mateixa raó, “Laura me n'ha parlat i vull saber coses”. S'inventava i dibuixava moltes aventures que ensenyava després als seus pares, i sempre hi figurava la seua amiga. Sa mare veia tot allò amb inquietud; la nena invisible ocupava molt en la vida del xiquet i no volia que es perdera en un món imaginari. Tanmateix, pareixia tan feliç; fins i tot a l'escola estava més confiat i tenia més amics, cosa que no era tan dolent per a ell.

El dia de l'aniversari de l'àvia va arribar. La família anava a casa dels avis a dinar; hi acudiria també el germà del pare d'Adrià, amb la seua dona i la seua filla, que se n'havia anat als Estats Units a estudiar uns mesos abans i acabava de tornar.

La mare del xiquet estava embolicant el regal de l'àvia. Va cridar el seu fill i li va dir en un to seriós:

—Adrià, saps que l'àvia té problemes per recordar coses, i a voltes es confon molt. No vull que li parles de Laura, ni que jugues amb ella, ni que faces una escena perquè no li escudellen el plat. Ni una vegada, m'entens? O estaràs castigat.

—Però... va dir el xiquet, amb una careta trista.

—Adrià, m'has sentit? Laura es queda ací!

Van pujar al cotxe. Estaven a mig camí quan van adonar-se que el regal s'havia quedat a casa; van haver de fer mitja volta i tornar-hi. Mentre la mare va entrar pel regal, i el pare va telefonar l'avi per dir-li que arribarien amb retard, ningú es va adonar que el xiquet va eixir, va obrir la porta del cotxe, va fer un signe amb la mà, va posar-se el dit als llavis i fer un somriure, va esperar una mica, i va tornar a pujar-hi i va tancar la porta.

Quan van arribar a casa de l'avi, el dinar estava quasi a punt. Tots es van saludar; el pare del xiquet no havia vist el seu germà en molt de temps i tots estaven molt alegres. Es van instal·lar al saló mentre l'avi acabava de fer el dinar a la cuina. El xiquet va acostar-se al seu avi, que es va inclinar posant-li la mà en l'espatlla per a escoltar-lo, i va xiuxiuejar:

—Avi, la mamà no volia que Laura vinguera amb mi, però l'he portada. Podràs escudellar-li un plat per favor?
—Sí, no et preocupes, la teua novieta no passarà fam, el va tranquil·litzar l'avi. No li has donat el regal a la teua àvia?
Vés i felicita-la.

Adrià va demanar el regal a sa mare, i va apropar-se a la seua àvia, que estava asseguda a la seua butaca del saló. Tots van callar per mirar.

—Hola, Adrià, va fer l'àvia. Com estàs?

—Bé. Felicitats, va dir el xiquet, donant-li el regal.

—Moltes gràcies! Però, qui és esta xiqueta tan bonica que tens ací?

Tots van arrufar les celles i van mirar-se, alarmats. La mare del xiquet li va llançar una mirada furiosa però el nen va contestar:

—És la meua amiga Laura! Àvia, la veus?

—Clar que la veig, carinyet, la vista almenys la tinc bé. Quin vestit més preciós portes, xiqueta. M'encanta eixe matís de rosa, va fer l'anciana, estenent una mà tremolosa en l'aire al costat del xiquet, com si tocara un teixit. Com dius? Ah, moltes gràcies, Laureta, moltes gràcies, i va somriure.

Els altres miraven l'escena, perplexos i inquietos.

—Adrià, vine ací. Ara mateix! va grunyar sa mare, agafant-lo del braç i portant-lo a la cuina. Què t'havia dit? No havies de parlar de la teua amiga imaginària, que l'àvia no està bé! No m'has entés abans? Estàs castigat!

—Laura no és imaginària! I no li he dit res a l'àvia, ella l'ha vista!

—Has parlat de la Laura a l'àvia? va preguntar la mare a l'avi després.

—Jo? No he badat boca, va dir l'ancià. Pareixia tan confús com els altres.

La mare va fer la mateixa pregunta al seu marit, sense cap explicació. Van dinar i quan Adrià va acabar el seu plat d'arròs, va aprofitar que "a Laura no li agradava la botifarra" per menjar-se la seua també. Va eixir al pati a jugar amb el gos dels avis. Estava assegut a l'esglaó i li llançava una pilota a l'animalet.

—Laura, per què ningú et veu, excepte l'àvia i jo? va preguntar el nen tristament. Va callar un moment i pareixia pensatiu. Després va riure i va dir unes paraules que sonaven rares. La seua cosina, que estava a la porta, mirant-lo, es va estranyar.

—Què has dit? li va demanar. El xiquet, sorprès, va repetir el que havia dit. A la xica se li van fer els ulls com taronges i va tornar dins la casa, desconcertada, mentre el xiquet continuava xampurrejant joiosament a soles.

—Heu ensenyat el xiquet a parlar anglés? va preguntar l'adolescent. Està ahí fora, al pati, xarrant amb el gos com un guiri, dient-li que vosaltres sou tots velles carrosses que no teniu gens d'imaginació.

El matí després, la mare no va deixar el xiquet eixir de l'habitació. Castigat, el nen no tenia ganes de res, no havia volgut menjar cap cosa, ni tan sols prendre's la llet. La seua careta feia tanta llàstima que la mare començava a

lamentar ser tan estricta amb ell. Havien passat tantes coses estranyes en les últimes setmanes que ja no sabia què, o a qui, creure. La mare estava a la cuina preparant-se un cafè quan van tocar al timbre. Va acostar-se i va obrir la porta. De seguida la seua cara es va fer blanca quan va posar els ulls en la xiqueta rossa, amb vestit rosa i botes roges, que estava dreta al graó de la porta d'entrada, somrient amablement.

—Bon dia, va saludar la nena educadament. Pot eixir Adrià a jugar?

—I tu ets...? va preguntar la mare del xiquet, incrèdula.

—Em dic Laura, va somriure la xiqueta.

Eleanor Williams
Alumna de Valencià Elemental
Premi Sambori 2016

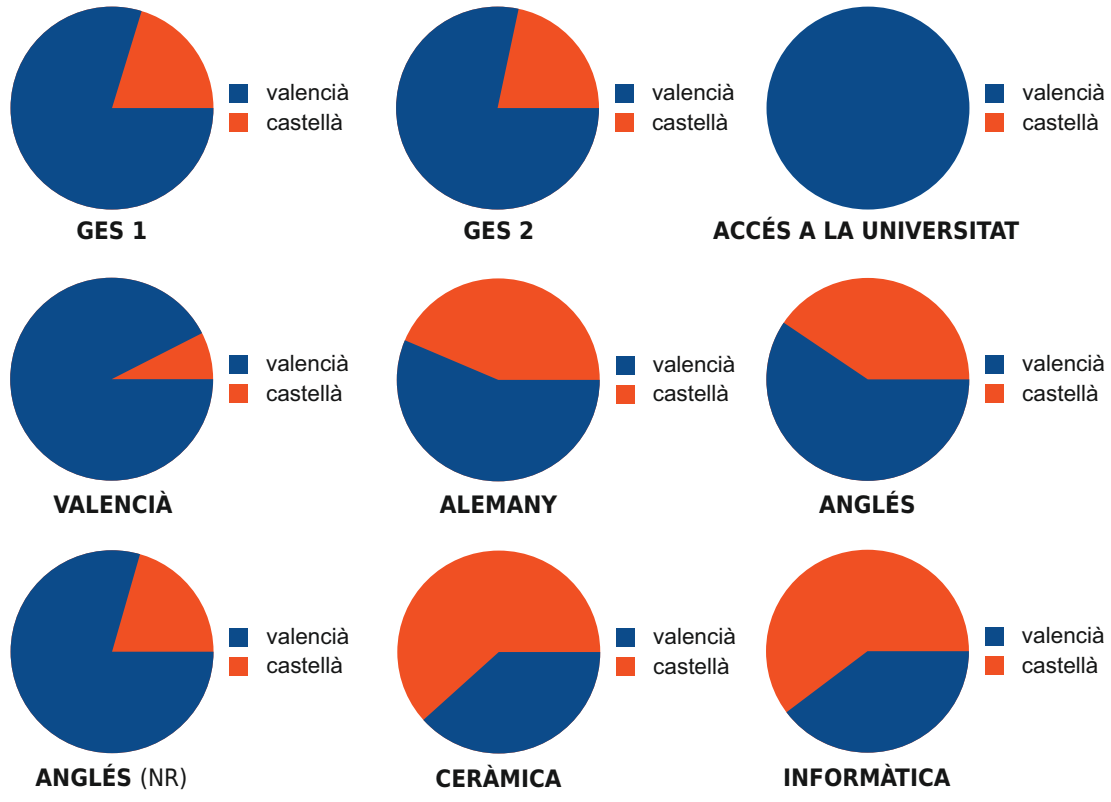
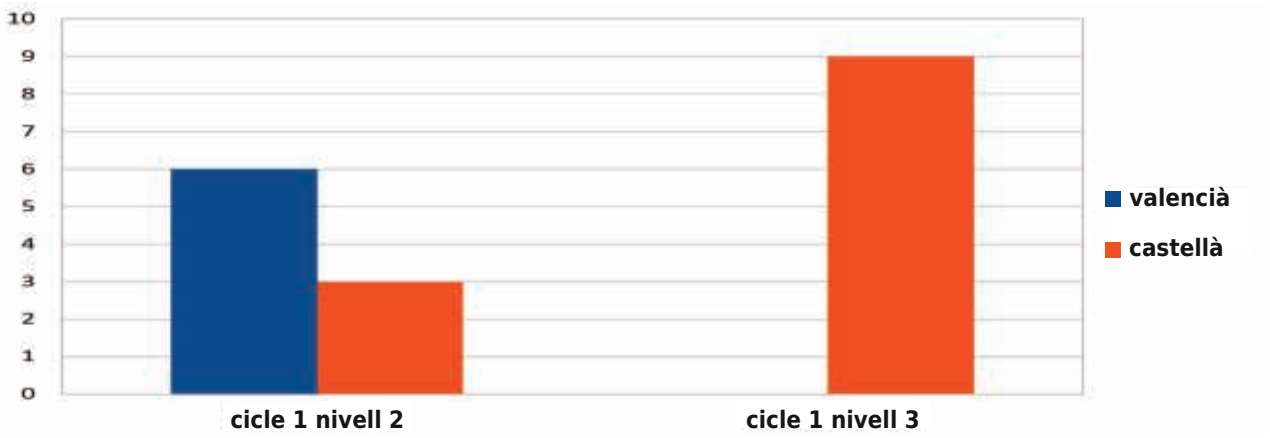
Finalista comarcal
2n premi
Final absoluta FPA

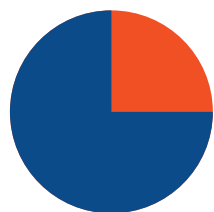
Il·lustracions: Belén Grau
Alumna de GES 2

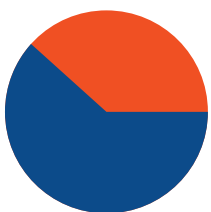
Estudi sociolingüístic

L'estudi sociolingüístic que presentem fa referència a la llengua escrita que l'alumnat del CPFPA Sant Carles utilitza de forma espontània i privada, al marge de l'ús acadèmic. L'estudi s'ha fet en cada programa formatiu per cicles i nivells.

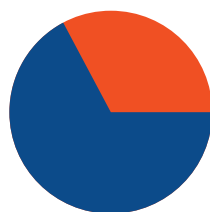

- valencià
- castellà

DISSENY CREATIU

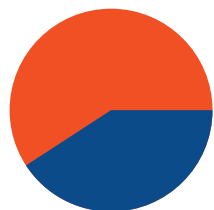
- valencià
- castellà

GRAVAT

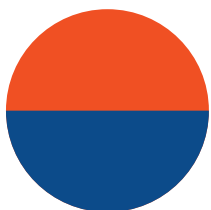
- valencià
- castellà

IOGA

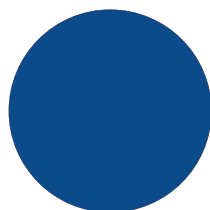
- valencià
- castellà

PILATES

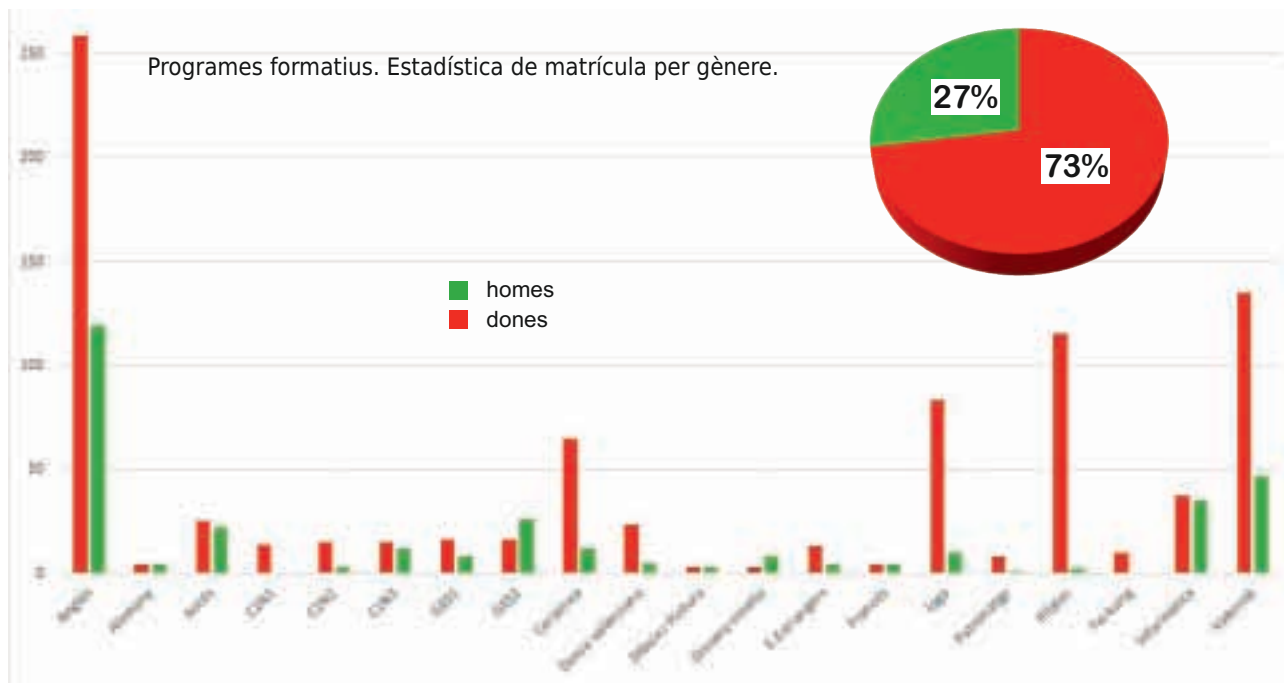
- valencià
- castellà

TXI-KUN

- valencià
- castellà

DANSA VALENCIANA

Visita a diferents ciutats valencianes. Començarem amb l'exploració de la toponímia. Farem un recorregut per la trama urbana i/o rural, història, urbanisme, arquitectura, gastronomia, fauna, flora, botànica... tot sobre l'eix diseminador de la llengua. Dialectologia, fraseologia, toponímia, etimologia, etc...

Alicant i l'antiga horta d'Alicant amb les cases torres.

15 d'abril.

Ponent: Josep David Garrido i Valls, Doctor en Història, UAB, Arxista i Paleògraf.

València i l'horta.

28 d'abril.

Ponent: Francesc Sanchis Escudé, Diplomant en Ciències Socials, UV, Coordinador de projectes d'Innovació Educativa i Formació en Centres.

Castelló de la Plana i el Desert de les Palmes.

15 de maig.

Ponent:

Vicent Terol i Calabuig, Llicenciat en Filosofia i Lletres, UA.

Lloc: CPFFA Sant Carles

C. Marana, 53. Orriyent.

Dates:

29 de gener 10.00 - 12.00

5 de febrer 10.00 - 11.00

19 de febrer 10.00 - 12.00

26 de febrer 12.00 - 14.00

4 de març 11.30 - 14.00

11 de març 11.30 - 14.00

8 d'abril 10.00 - 13.00

EIXIDES

15 d'abril 8.45 - 18.30

29 d'abril 8.45 - 18.00

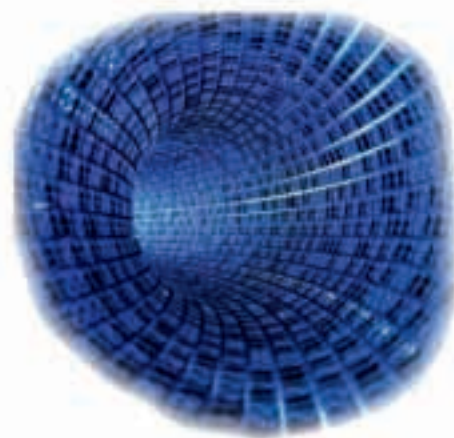
15 de maig 8.45 - 18.30

Durada del curs: 30 hores

PAF 2015 -2016

Sociolingüística

CENTRE PÚBLIC
SANT CARLES
DE FORMACIÓ DE
PERSONES ADULTES
DE SANT CARLES DE L'ORIENTAL

Fraseologia valenciana. Expressions, locucions, frases fetes i refranys del català.

Generalitat de les expressions valencianes. Fonaments i arquitectura de la llengua.

Fonent: Josep Sanchis. Tàctic lingüístic de l'Ajuntament d'Orninyent i del CAL del CPPFA Sant Carles.

19 de gener i 5 de febrer.

RESUM DEL PROGRAMA

1. Definicions.
2. Algunes pintelles fraseològiques.
3. "En totes parts cuquen habes": Problemes de translació i dificultats per establir equivalències o paral·lelismes castellà-valencià.

3.1. Perant forella.

3.1.1. Jocs de correspondències: exemples.

4. La fraseologia com a refugi (i element de recuperació) de paraules en desús.

5. La fraseologia com a jou de recursos expressius útils per a periodistes i escriptors.

6. Taller: exemples extrets del Bocalló, de l'oralitat i d'altres texts. Explicar-ne els possibles significats. A partir de locucions i frases fetes del castellà, cercar una solució valenciana satisfactòria, i a l'inrevés.

6.1. D'ac d'allà.

7. Bibliografia.

Qüestions controvertides de gramàtica catalana. L'estàndard, els llenguatges d'especialitat i l'ús social.

Fonaments i arquitectura de la llengua.

Fonent: Mònica Requena. Professor de Valencià del CPPFA Sant Carles.

19 i 26 de febrer.

RESUM DEL PROGRAMA

1. Presentació de continguts.
2. Qüestions ortogràfiques: canvis accents, dièresi, accent diacrític.
3. Les grafies dubtoses: vocals i consonants.
4. La morfologia ortogràfica: prefixos, sufixos.
5. La derivació: sobrets dubtosa.
6. Ussos dubtosa de relatius, febles, preposicions, conjuncions i adverbis.
7. Lèxic: els barbarismes.
8. Els llenguatges d'especialitat. TERMINAT.
9. Recursos en línia per a l'estudi de la llengua.
10. Bibliografia.

Història de la llengua i la literatura catalanes. Sociolingüística.

Fonent: Vicent Terol. Professor de Valencià del CPPFA Sant Carles.

4 i 11 de març.

RESUM DEL PROGRAMA

1. Precisió dels conceptes clau.
2. Coordenades: Magnituds. Èstels de l'home.
3. Famílies lingüístiques. L'indoeuropeu. Llengües romàniques.
4. Roma i el llatí.
5. L'Edat mitjana. Naixement de la llengua. Feudalisme i art.
6. Els textos arxivats de la nació catalana fins a Jaume I.
7. El país dels valencians. De Jaume I als Borja.
8. De Ramon Llull a Roís de Corella.
9. El Tinent Ar-Blauc i la tardor medieval.
10. L'Estat modern. De les Germanies al Decret de Nova Planta.
11. Prohibició i persecució del català. El cas valencià.
12. L'Estat contemporani. La Renaixença.
13. Modernisme. Notcentisme. Avantguardes.
14. La República i l'intent de normalització lingüística.
15. La guerra del 36-39, la 8 del somri.
16. La Dictadura Franquista. Nova intent de genocidi cultural i lingüístic.
17. La literatura de postguerra. Les noves formes d'expressió. La Nova cançó. Els mass-media.
18. El postfranquisme. La represa. La globalització actual.
19. Sociolingüística. Conceptes. Dades. Història.
20. El valencià hui.
21. Recursos i bibliografia.

La filosofia en català, una aproximació.

Fonent: Rafel Carré. Professor de Filosofia del CPPFA Sant Carles.

8 d'abril.

RESUM DEL PROGRAMA

1. La importància de la filosofia en llengua pròpia.
2. Antecedents filosòfics als Països Catalans: els ibers, els grecs i el pensament àrab a l'Àrea d'Andalus.
3. El cas de Ramon Llull.
4. Anaxim de Tarmada.
5. Francesc Elmèntis i El regim de la cosa nostra.
6. Per què no hem llegit filosofia en català a partir del XVI?
7. La inquisició i el català: el cas de la Sibila Valenciana.
8. La inquisició, la contrareforma i la persecució de la filosofia i la ciència catalana: els casos de Lluís Alcanyis, Joan Regent, Lluís Vives i els filòsofs humanistes del XVI.
9. Els 8 vots i la llengua catalana.
10. El romanticisme i el XIX.
11. La Renaixença.
12. Prat de la Riba.
13. La recepció de Nietzsche: Joan Maragall.
14. L'escola de Barcelona i la filosofia de principi del XX.
15. Jaume Serra i Hunter.
16. Josep Ferrater i Mora.
17. Alexandre Deulofeu.
18. La filosofia catalana contemporània.
19. La filosofia latent en català: Robert de Ventós.
20. La divulgació de la filosofia: Terricabras, Alcoberns, Gonzàl Malet.
21. La no violència de Lluís Maria Xirriacs.
22. Anna Puig i les conseqüències del 1714.
23. Altres filòsofs: Ramoneda, Figuer, etc.
24. El cas valencià: Fuster i el Rectoratisme.
25. El positivisme vigent valencià: Josep Lluís Blassat, Antoni Delfes i altres.
26. El fenomenisme: Narcís Campillo.
27. Altres: el neoutopisme de Jaume Gades.

Alacant, és cert, és una ciutat valenciana —diguem-ne— especial. Històricament catalanoparlant, la interrupció de la llengua pròpia de pares a fills, balbucejant allà pels anys trenta del segle passat i executada de manera salvatge en les dècades posteriors, ha marcat la fesomia social de la ciutat en l'actualitat, ja entrats en el segle XXI. Tanmateix, tot i els entrebancs —molts!— la catalanitat lingüística encara persevera i, malgrat que hi ha qui no li agrada, encara és un signe de distinció de l'alacantinitat vertadera, l'única possible. No debades, per què sinó el marquès de Molins l'engalanà, clar i valencià, amb la distinció de «la millor terra del món». Òbviament, Alacant exhalava valencianitat quan el marquès de Molins va escriure el seu *Adagio alicantino* (1841) enorgullint-se de «la terreta» (ell havia nascut a Albacete) i també quan els entusiastes de la societat *Alacant atracció* van traure's del barret les *Fogueres de Sant Joan* (1928), a imitació de les *Falles de València*. I, no ho oblidem, l'himne de la ciutat encara és cantat en la llengua d'Ausiàs Marc.

Inserits els valencians, des del fatídic mal d'Almansa, en un estat que no ens representa ni mai ens ha representat, més aïna ens menysprea, no demanem la lluna en un cove. L'estat espanyol, el Regne d'Espanya de Franco ençà, vol als valencians, com etzibà el comte-duc d'Olivares, «muelles» i —val a dir-ho— s'ha esforçat històricament a aconseguir-ho. I així, finalment, entre els nostres hi ha «muelles», sí, què hi farem!, però també hi ha qui no renuncia a la pàtria que va bastir el bon rei Jaume I.

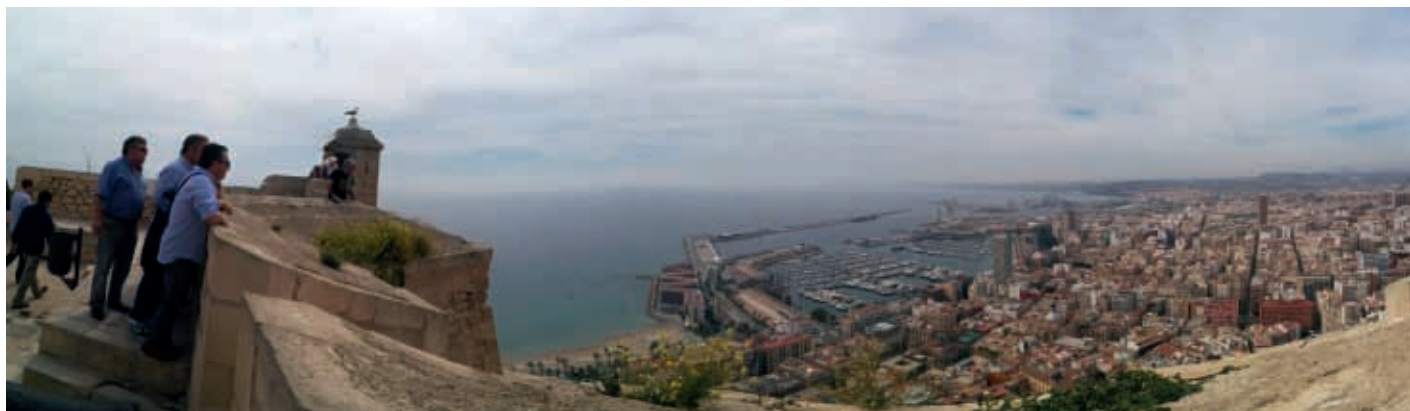
El 15 d'abril un grup de professors del Centre Públic Sant Carles d'Ontinyent va visitar Alacant. El recorregut per la ciutat va començar al Benacantil, el tossal emblemàtic de la ciutat amb el seu castell de Santa Bàrbara al capdamunt. Un castell amb molta història acumulada. Ah!: i també ficció. El castell va servir d'escenari de la pel·lícula *El conde Drácula* (1970), del director Jesús Franco, i, vatuà!, gràcies això va ser endreçat. És quan van bastir l'anomenada «sala noble» perquè Christopher Lee (sí, el Dràcula autèntic del cel·luloide) fes les mossegades preceptives. També, entre anècdotes diverses, vam recordar la conquesta del castell alacantí per Jaume II en 1296, precisament en el mes d'abril; un fet d'armes relatat per la *Crònica* de Ramon Muntaner. I també vam comentar com la castellanitzada “intel·ligència” local, en els anys cinquanta passats, va redescobrir —amb mala bava— la figura de l'alcaid traïdor, Nicolau Peris, que va preferir servir en el bàndol castellà contra Jaume II. Siga com vulga, aleshores Alacant es va integrar al Regne de València i encara hui, amb l'antic reialme transvestit en comunitat autònoma espanyola de segona divisió, forma part del país dels valencians.

El temps acompanyava en la visita al castell. Vam baixar per l'ascensor fins a la platja del Postiguet, la famosa de la cançó, i entre palmeres i ficus majestuosos, ens vam dirigir a l'Ajuntament, una obra colossal del segle XVIII, que va substituir una d'anterior destruïda en l'atac francès de l'almirall comte d'Estrées (1691). Recordeu-vos dels forats en la paret de la façana de l'església de Santa Maria, producte dels projectils disparats pels francesos. A l'Ajuntament ens va rebre Jordi Vayà, assessor del regidor de cultura, Daniel Simon, a qui també vam tenir l'oportunitat de conèixer. I en la visita vam recórrer les estances de la casa consistorial alacantina i, entre d'altres llocs, vam contemplar l'ampul·lós Saló Blau, reformat per a l'ocasió quan la visita de la reina Isabel II, que va ser a Alacant del 25 al 27 de maig de 1858.

Acabada la visita a l'Ajuntament, no vam oblidar passejar per l'Esplanada i conèixer la plaça de les Barques (oficialment Gabriel Miró), amb arbres que són obres d'art de la natura, abans d'adreçar-nos al lloc triat per dinar, el bar el Ferrao, regentat per gent del país, que ens oferí —si em permeteu dir-ho— un magnífic *caldero*, plat mariner típic de la terra.

Ben dinats, per la vesprada vam visitar la finca del de Morote, l'últim reducte agrícola de l'Horta d'Alacant, amb una almàssera del segle XVII encara en funcionament. Hem d'agrair a Tomàs Pèrez, el propietari, l'amabilitat que va tenir en rebre'ns i mostrar-nos la finca. Ah!: qui va voler va comprar vi, mistela i oli. Després d'això va vindre el moment del comiat, de la tornada a la Vall d'Albaida. No va haver temps per a més. De segur, Alacant mereix una segona visita que tant de bo, des del Centre Públic Sant Carles d'Ontinyent, es puga realitzar.

David Garrido

Alacant

Falsedats, explicacions
pseudocientífiques o boutades de la
nostra toponímia.

LA CIUTAT DE VALÈNCIA 29-4-2016

Visitem València, Cap i Casal del País Valencià. Origen i evolució de la ciutat: la València romana, on Observem les ruïnes de l'Almoïna i configurem el plànol i la ubicació dels elements més importants.

D'ací passem a la València musulmana i veiem les aportacions en l'evolució de la ciutat. Configuració de la xarxa de sèquies i alqueries de la ciutat i els voltants. Fem el seguiment i el rastreig de les restes de la muralla islàmica. Visitem els Banys de l'Almirall i estudiem la toponímia dels barris i dels districtes de la ciutat. La cultura islàmica. La llengua àrab.

Arribem a la València medieval i renaixentista: la Conquesta jaumina de la ciutat. El repartiment, les esglésies i els convents fundacionals. La cultura cristiana. El feudalisme europeu. La llengua catalana. Fem una visita guiada a l'església de Sant Nicolau amb els frescos recuperats, coneguts com la capella sixtina valenciana. Estudi del plànol de la ciutat cristiana i les muralles medievals.

Visita guiada a l'Almodí, magatzem de gra i queviures de la ciutat construït en una magnífica factura gòtica, que conserva murals pictòrics en forma de frescos a les parets interiors. Des d'ací s'aprofundeix la visita al centre històric, l'església de Sant Joan del mercat i la Llotja. La marxa s'enquadra en l'estudi del nomenclàtor dels carrers i la història dels gremis.

Avancem cronològicament i arribem a la modernització de la ciutat. Estudiem l'Eixample sobre el plànol i veiem les transformacions històriques de la plaça de l'Ajuntament. No pot faltar una visita guiada a l'estació del Nord i unes reflexions sobre el modernisme.

Aprendre la ciutat requereix de curiositats, anècdotes, expressions lingüístiques i llegendes de la ciutat: simbologia de l'escut de la ciutat. El pardal de Sant Joan i la cotorra del mercat. La casa del botxí. La casa "embruixada" de la plaça de l'Espart. Estar "apardalat", "a la lluna de València" "extramurs"....

Estació del Nord.

Construïda entre 1906 i 1917 per Ferrocarrils del Nord, d'estil modernista vienès.. Dissenyada per l'arquitecte Demetri Ribes.

Estació del Nord

Construïda entre 1906 i 1917 per Ferrocarrils del Nord, d'estil modernista vienés. Dissenyada per l'arquitecte Demetri Ribes.

El **Mercat Central de València** és una construcció d'estil modernista, projectada pels arquitectes Alexandre Soler i Francesc Guàrdia el 1914, formats en l'Escola d'Arquitectura de Barcelona i col·laboradors de Lluís Domènech i Montaner, que féu el Palau de la Música Catalana. Aquest projecte pretenia conciliar l'ús de les grans estructures de ferro despulat amb l'estil Art Nouveau. Les obres acabaren el gener de 1928.

València

A l'**Almoína** podem veure les restes de diferents èpoques de la València antiga.

Banys de l'Almirall.

L'Almodí

Església de **Sant Nicolau**

Catedral de València

La **catedral de València** (basílica metropolitana) és seu de l'arquebisbat de València i està dedicada a Santa Maria per desig de Jaume I, fidel a la tradicional devoció mariana del segle XIII. Fou consagrada l'any 1238 per l'arquebisbe de Tarragona Pere d'Albalat. Es troba sobre l'antiga mesquita, que al seu torn s'havia alçat sobre l'antiga seu visigòtica.

El gòtic català o mediterrani és l'estil predominant d'aquesta catedral, tot i que també conté elements del romànic, del gòtic francès, del renaixement, del barroc i neoclàssic. Al seu interior s'hi venera el Sant Calze, datat del segle I, i donat a la catedral pel rei Alfons el Magnànim el 1436.

Conté algunes de les primeres i millors pintures del Quattrocento de tota la Península Ibèrica, que van arribar de Roma a través d'artistes contractats per Alexandre VI. Aquest darrer Papa valencià, quan encara era el cardenal Roderic de Borja, va fer la petició per elevar la seu valentina al rang de Metropolitana, categoria que li fou atorgada pel papa Innocenci VIII el 1492.

Té tres portes: romànica, gòtica i barroca.

LES CORTS VALENCIANES

El **Palau dels Borja** és la seu oficial de les Corts Valencianes, situat al nucli antic de la ciutat de València. Es tracta d'un edifici del gòtic civil, construït a finals del segle XV per a la residència de la família Borja, ducs de Gandia. Es va construir sobre un edifici anterior, on estigué l'Escola d'Art i Gramàtica de València des de 1408.

Les **Corts Valencianes** històriques o **corts forals valencianes** foren el màxim òrgan normatiu i de representació del Regne de València des del segle XIII fins al XVIII. A partir de les Corts de València de 1418, es creà una comissió permanent denominada Diputació General encarregada de l'administració tributaria, semblant a les que feia uns cinquanta anys s'havien creat per Aragó i per Catalunya, i que, com aquestes, acabaria per configurar un autèntic poder executiu en l'àmbit de les competències de les corts, la Generalitat Valenciana. La duració dels càrrecs era de tres anys. A mitjan segle XV les institucions valencianes estaven plenament consolidades.

Malgrat això, després de la Guerra de Successió Espanyola el 1707 i els Decrets de Nova Planta, s'abolí el dret valencià i amb ell el Regne. Les Corts ja no foren convocades ni celebrades fins a la seua nova implantació per l'Estatut d'Autonomia del País Valencià de 1982.

La **Porta de Serrans** o **Torres de Serrans** era l'entrada nord a la muralla del segle XIV de la ciutat de València. El nom de *Serrans* podria provenir del fet que estiguen en el camí que porta a la comarca dels Serrans, o bé del fet que la majoria dels repobladors d'aquest barri de la ciutat en temps de Jaume I provenien de la zona de **Terol**, que d'alguna manera també eren "serrans" per als de la plana valenciana.

Les Torres de Quart

De l'antiga muralla, que s'ordenà enderrocar a mitjan segle XIX (i culminà el 1865), resta també la Porta de Quart, amb un llenç de murada d'uns 30 metres. La **Porta de Quart** deu el seu nom al fet que es troba en el camí que des del centre de la ciutat (Plaça de la Mare de Déu, on hi ha

la Catedral de València) va cap a Quart de poble. La Porta de Quart fou construïda entre 1441 i 1460 per l'arquitecte Pere Bonfill, juntament amb Tomàs Oller, Francesc Baldomar, Jaume Pérez i Pere Compte. A partir del 1626 i fins al segle XVIII es va allotjar al seu interior la presó de dones. La porta serví per defensar la ciutat en diversos episodis bèl·lics, com ara la Guerra de Successió, la Guerra del Francès i les revolucions Cantonals. Sobre els seus grossos murs encara es poden observar les empremtes dels impactes provocats per les canonades durant les diverses guerres i revolucions.

La visita comença a l'edifici de l'IES Francesc Ribalta. Parem esment en la seua arquitectura, els seus quatre claustres i en les seues dependències, on podem destacar el saló d'actes i l'impressionant museu natural anomenat "Gabinet de ciències naturals". Seguim pels carrers Alloza i Colón cap al campanar del Fadrí, on fem la visita fins al capdamunt. Després, la llotja del Cànem, el carrer dels Cavallers i el Museu Etnològic. Després, exteriors de la catedral, visita a la plaça major, plaça del Mercadet i Ajuntament. Plaça del Peix, plaça de Santa Clara i mercat Central, Porta del Sol i Casino Antic, carrer Gasset (casa modernista), plaça de la Pau i plaça Borrull, amb visita als exteriors de l'església de Sant Vicent i al claustre de l'antic convent. Més tard, l'autobús ens porta al passeig i la basílica de Lledó. Des d'ací s'hi fa la pujada al Desert de les Palmes. De camí passem per l'ermitori de la Magdalena i l'antic castell vell de Castelló i, ja dalt, monestirs vell i nou i voltants.

Diu Josep Sorribes, a propòsit de Castelló: *per un costat, els termes de Vila-real, Almassora i Castelló conformen una vertadera conurbació on sovint no se sap ben bé on es troba ú, car afortunadament les "divisòries" del termes municipals no adopten la forma de murs visibles i el plànol cadastral no és mai un exemple de claredat. I per un altre costat, a més de la conurbació "física" entre aquests tres municipis, el nivell de fluxos i interaccions és més elevat que el que es pot trobar al conjunt de l'Àrea Urbana de Castelló degut a la proximitat. On caldria posar la tisora i com explicar un sense els altres?*

L'Origen i l'evolució de la ciutat és una explicació necessària en aquesta visita. La història de Castelló des de la seua fundació, la baixada a la Plana i la relació amb la romeria de la Magdalena. La visita està basada en quatre àrees:

- 1/ Intramurs: la ciutat medieval (segles XIII i XIV) amb l'explicació dels dos antics i desapareguts recintes emmurallats i els diferents edificis notables amb la seua evolució.
- 2/ Extramurs: diferents edificis notables.
- 3/ Els voltants: diferents edificis i llocs importants fora de la ciutat.
- 4/ El desert de les Palmes.

Tot va estar ben amanit de curiositats, anècdotes, expressions i frases fetes pròpies de Castelló, i com no, llegendes de la ciutat. Vam gaudir de la simbologia de l'escut i la bandera de la ciutat, els noms de les partides del terme, el canvi de nom d'alguns carrers al llarg de la història, la referència a "*Tombatossals*", l'obra literària de Josep Pascual Tirado, la seua relació amb Castelló, amb la seua història i llocs, i la seua importància sociolingüística en la societat castellonenca. La casa Matutano, actual museu Etnològic, i la seua importància com a seu de la redacció de les Normes de Castelló.

Quan la societat valenciana s'anava modernitzant, a primeries del segle XX, els escriptors, els editors, impressors i publicistes, els mestres així com les entitats culturals i el públic lector, tenien una gran necessitat de superar anomalies ortogràfiques i de fixar unes bases sòlides de l'ortografia i la gramàtica del valencià, amb les quals poder escriure amb normalitat la nostra llengua i propiciar que deixara de considerar-se subsidiària, relegada a un segon pla o encasellada només en la literatura popular, amb el consegüent perill de fragmentació, dialectalització i incapacitat de funcionar adequadament en una societat moderna. Era, en definitiva el mateix problema que havia encarat la societat catalana i que va saber resoldre brillantment gràcies a Pompeu Fabra i la seua obra: la gramàtica i el diccionari normatiu.

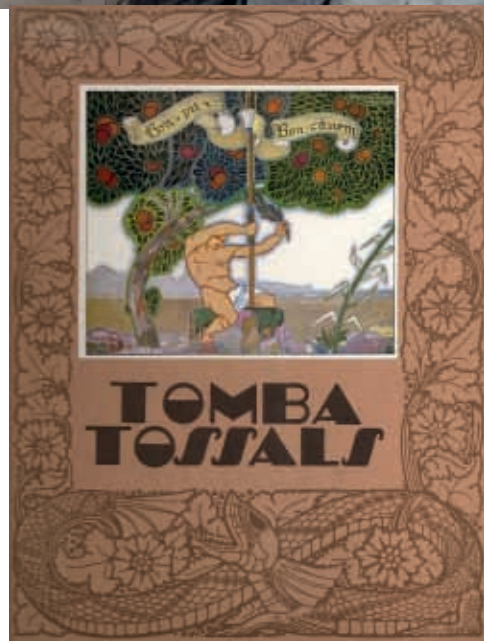
L'acord fou possible pel prestigi de la Societat Castellonenca de Cultura. En efecte, el 21 de desembre de 1932, el conjunt dels principals escriptors valencians d'aquell moment, a més de pràcticament totes les entitats culturals, van acceptar a Castelló de la Plana, la normativa que finalment la Castellonenca els va proposar. A partir de la normativa fabriana de l'Institut d'Estudis Catalans, els intel·lectuals i lingüistes valencians es van reunir per fixar la normativa ortogràfica del valencià. Maximià Alloza, Salvador Guinot, Josep Pascual Tirado, Joan Baptista Porcar, Lluís Revest, Àngel Sánchez Gozalbo i Enric Soler Godes es trobaven entre ells. Va ser al voltant d'una taula de treball, plena de destacats prohoms de les lletres valencianes, on es van aprovar les "Bases per a la Unificació de l'ortografia valenciana" més conegudes com "Normes de Castelló" o "Normes el 32", instrument de codificació ortogràfica de l'idioma del País Valencià.

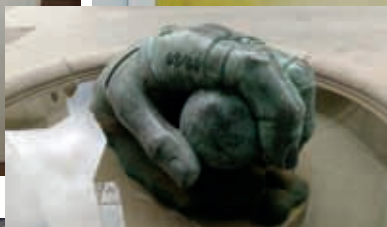
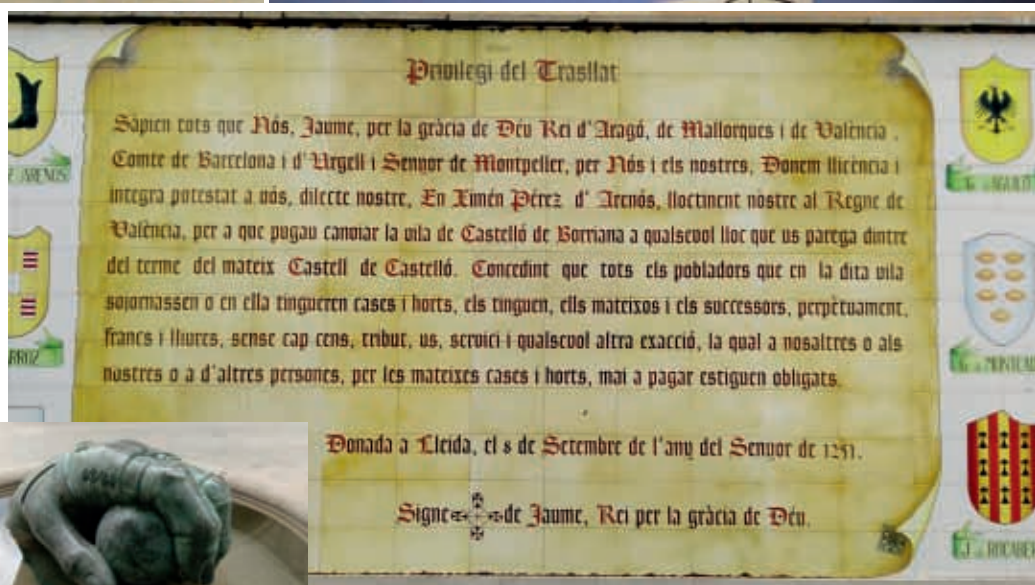
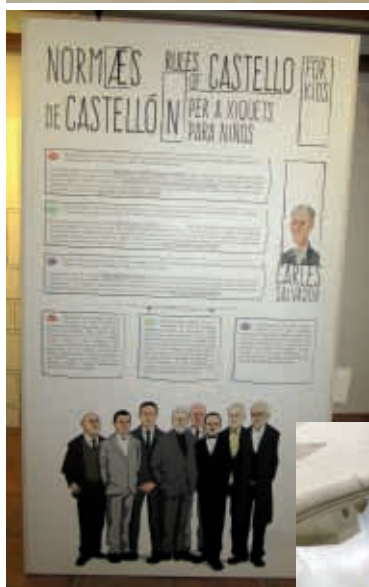
Amb els entrebancs propis de la nostra història, les Normes de Castelló han arribat fins a hui. Són les normes oficials del valencià actual, les pròpies de l'Acadèmica Valenciana de la llengua i també les de la Generalitat, les del conjunt de l'Administració pública, l'ensenyament i, en definitiva, de tota la societat valenciana. Són, evidentment, les normes oficials que ens permeten gaudir d'una llengua de cultura comuna en tot el domini lingüístic del català.

Vistes des del present, no hi ha dubte que les Normes de Castelló han complert adequadament l'objectiu per al qual es van adoptar. Els valencians contemporanis disposem, en efecte, d'un instrument absolutament idoni per a qualsevol modalitat d'escriptura, així com per a un estàndard oral apte per a cobrir totes les necessitats de la societat moderna. Tenim l'obligació, a més, de llegar-les a les noves generacions perquè puguen viure en valencià amb normalitat, llibertat i plenitud en un món cada vegada més multilingüe.

Trobada d'escoles en valencià

Un any més
participem a la
Trobada d'Escoles en valencià!!!

Carta d'una alumna

Bon dia professor:

Estic més contenta...he aprovat, ja tinc fins i tot els certificats. És ben còmode açò del correu electrònic, ahir me'ls vaig imprimir. Ha estat tota una experiència assistir a les teues classes, han sigut dos cursos fructífers i enriquidors, molt valuosos. Destil·les passió per la llengua i això és un cabal d'energia. Ens contagies, ets un terratrèmol. No oblidaré ni Estellés, ni Ovidi, ni Olivares, ni Gomis, ni Espronceda...ni t'oblidaré a tu ni a la teua iaia. Encara que em moria de son, però ha sigut delerós passar aquest temps en tan bona companyia. Sense tu haguera sigut impossible.

Jo volia els quatre punts i ja els tinc, però el que també tinc és un trosset de cor en carn viva, perquè no hi ha cosa en el món que m'agradaria més que poder tindre solvència en la meua estimada llengua. Estimada i ben estimada, i tu professor, amb la teua veu contundent i aplomada, en eixes vespradetes de tardor, feies de les geminades, gessamí, i de les sonores, trons amb pluja. Parlaves de paraules i això sempre m'ha engronsat l'ànima. Antigues sensacions de benestar retornaven. Que bonic ha sigut tot, que a gust he estat.

Estic per dir-te que tinc un sentiment contradictori perquè trobaré a faltar la teua frescor i la teua passió per la llengua. Però ha sigut tot un privilegi assistir a les teues classes, professor. Moltíssimes gràcies de tot, moltíssimes gràcies, de veritat.

No t'oblidaré.

UNA ALUMNA
Curs 2015-2016

CENTRE PÚBLIC
SANT CARLES
DE FORMACIÓ DE
PERSONES ADULTES
O N T I N Y E N T